

СПОРТ

Вай спортсменаша Селашкахъ хьалхале къайсача а чемпионате а 12 майдилг яьккхар

16

ЮРТБОАХАМ

РСХЦ филиало дикагIа дола ги дIаде гIо ду ахархошта

15

СЕРДАЛО

WWW.SERDALO.RU

ГIАЛГIАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

№9 (12636)
Тушол
бутт,
14 ди, 2024 шу

Газет арадувл 1923-ча шера майтсела бетта 1-ча дийнахъа денз

1973-ча шера «Сердало» газета «Сийлен хъарак» яха орден енай

НАЪХА ХЪАШТАШ

Тушол бетта ярмаркашка, кхачан мах чухьнахъа хургба

6

ДЕГIААХАР

Шолже хица Iалашо яра хьалаш тоадеш латт

7

КАГИРХОЙ ВАХАР

Студенташ дакъа лоацаш ба «Саг дегIавар-2024» яхача яхъашка

8

МЕХКА ХЪАЪШИЙ

Таганрогера туристий тоаба енай ГIалгIай мехка

9

БЕРИЙ ДУНЕ

ГIалгIайчен мемориале, зIамагIа болча дешархошта экскурси йир

10

@gserdalo

vk.com/gserdalo

Дзен сердало

www.serdalo.ru

Мехка хьал

Россе Совбеза секретара Магасе дийцар лоархIаме дешаш

3

ВМЕСТЕ МЫ СИЛА – ГОЛОСУЕМ ЗА РОССИЮ!

ЦИК.РФ

Хьалхара декхараш

Галгайчен Кулгалхочо хIармаца дийцар,
МагIалбик дегIаяра декхараш

Газданаькъан Ахьмад

МагIалбик - Шахьар дегIаярца, цун бахархой вахара хьалаш хьаллацарца, шахьара экономика дегIаярца дувзадenna хаттараш, йоккхача терконца ладувIагIаш, тIаийцар Галгайчен Кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас хIармаца (общественность), доал деча даькъ тIарча викалашца кхетаче дIахьоча хана. ДукхагIча даькъе цига дийца дешаш дар тIема сийлен гIала дегIайоалаярца дувзадenna. Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас белгалдир, шахьара бахархой вахара хьалаш тоадеча хьалхашка латгаш дола декхараш кхоачашдеча, хIармо а иштта моттигерча Iаьдало а даькъа лоацаш, къаьстта цунна терко тIа а йохийташ хила деза, аьнна.

«Кхо бутт совгIа ха я, са мас-сайолча шахьарий бахархошца кхетаченаш хула. МагIалбик вай республикан лоархIама шахьар я. Ер шахьар тIема сийлен гIала хиларах а дац

из. Со каст-каста воагIа укхаза бIарглакха, хувцамаш хулий хьажа. Хувцалуш йоагIаш хилар гуш да. Росс президентта хьалхашка оттаяь къаман проекташ кхоачашгеш хиларо таро хилийтар вай юрташца, шахьарашка хувцамаш де, эшаш йола гIишлош хьалге, бахархошта эшачунца новкъостал де», - аьлар Махьмуд-Иаьлас, кхетачен доакъашхошца къамаьл деш.

Мехка кулгалхочо белгалдаьча беса, МагIалбика бахархошта хьалхашка нийслуш дола декхараш хьалхарча аргIагIа кхоачашде дезаш да. Уж, шо-шоай ханашка хьежжа, кхоачамбоацараш юстара а доахаш дIахьош да. 2019 шера денз, тIема сийлен шахьаре «Дешар» яха къаман проект кхоачашгеш хиларах, таханарча дено дIадеххача тайпара йола ийс ишкол хьалге таро хиннай, хIаьгIа «ДегIадар» яхача проектах ворхI керда берий беш хьалгьай.

«Вахар, шахьара хьалаш» яхача къаман программах МагIалбике боккха болх дIахьош ба хIарман мотти-

гаш, доазув тоадеш. Карарча хана вIаштIехьадаьлар 50 салолаш йола моттиг тоае; цу юкье аллеяш, сквераш йолаш. Из шахьара бахархошта дикача оагIорахьа Iаткъаш да, цул совгIа Галгайчен хьаьший а терко тIаозаш да.

Керттера теркам тIаозаш да, шахьара наькъаш хоза тоадаь хилар. 2019 шера денз, цу оагIорахьа дика къахьийга хиларах, дика кийчъаьй пхий наькъашца ювзаenna моттиг, цар дIоахал да 53 километр.

Уж балхаш дIадихьа хиларах, наькъа кхерамзленна Iалашо е карагIдоал, МагIалбика бахархой вахара хьалаш а тоалуш доагIа. 40 эзар саг вахача шахьара из чIоагIа лоархIама да.

Доал деча даькъ тIарча Iаьдало 2023 шера баьча балхах дувцаш, иштта 2024 шера де лерхIар белгалдеш, зIамига таьрахьаш дацар хьахозаш хиннараш. Шахьара администратце кхетаче дIахьош кийчъаь хиннача материалшка ладийгIа, 2023 шера МагIалбика доазон тIа, зIамига, юкьера доалахьара хIама хьадар леладеш 10 эзар сага юкье 87,1 моттиг я, дIачIоагIгьараш 300 совгIа зIамига, юкьера моттигаш я. Иштта шоаш бахача хIама хьадеш боахкараш а ба.

МагIалбик инвестицешта юкьеяхара тIахьехаш йола оагIув я. Карарча хана инвестораш раьза ба укх даькъ тIа шоай йоккха проекташ хьаелла, уж я шахьара бахархой таронаш тоаяра лаьрхIа.

Царех цаI я - нах чубахаш йола гIишлош хьалгьар, цун мах ба 400 миллион сом. Проект кхоачашгьергьа шин даькъа йийкъа, из йистеяргьа

2025-2026 шера. Карарча хана проектно-мах оттабара къахаташ Iалашдеш да, кастлуш дIадоалургда гIишлон балхаш.

ШоллагIа проект, хIанз йистеяла йоалаш я къахаташ кийчдара даькъе, из цхьаькха вахара гIишлош хьалгьара лаьрхIа я, цун мах 201 миллион сом ба. Из хьатIадоагIаца шерашка ергийолаш я.

КхоалагIа проект - автовокзал хьалгьар, из шахьара транспортни бувзам лелабара оагIонга диллача лоархIама я. Из проект дIайоаяра дола къахаташ кийчдеш латт.

ЙиьлагIа проект - цхьаькха вахара объект хьалгьарца ювзаenna я, цун мах ба 300 миллион сом, цунца массехк нах чубахаргбола цIенош, вахара Iалашо ю болхлой хургба. Из проект йистеяккха лаьрхIад 2025-2026 шера.

Уж деррига балхаш хьадаьчул тIехьагIа, бахархой вахара хьалаш тоалургда, керда балха моттигаш хургьа, моттигерча бюджете хьачудоагIаш дар тIахкеташ хургда.

Карарча шера МагIалбика малхбоален даькъ тIа хьалгьаь йоалаш латт 220 моттига лаьрхIа берий беш. Из чIоагIа лоархIама да, духкача дезалашка паргIато хургьа, из хьаеллар бахьан долаш.

Кхы а кхоь берий беш я хьаеллаш. ЦхьоалагIа микрорайоне Лологоева урамагIа кастлуш ший наIараш хьаелларгьа кердача берий бешо, из лаьрхIа я 190 бера. Цхьаькха берий беш я хьалгьеш 220 моттига лаьрхIа, из хьалгьеш я къаьнара №7 йола берий беш хиннача доазон тIа. Из бахьан долаш, шоай хьалхара вахара хьисап кхы хувца ца дезаш,

бераша дIахо дIахьоргьа берий беша шоаш йоаккха ха.

Лермонтова урамагIа цхьаькха берий беш-ясли хьаелла лерхI, цига ухаргда 80 бер, 1,5 шергара 3 шерга кхаччалца ха яьннараш. Из лоархIама да тахан балха баха безача ноаношта, даьшта, бераш, тIахьожам болаш, паргIата хургда, царга хьожаш балха говзал лакха йола воспитателаш хилча, уж дагдахка дезаш хургдац.

Кхьаь берий беша эшаш мел дола хьалаш хургда, ашарий цIенош, ловзара моттигаш, хьехамаш дIахьош йола кабинет, лорий кабинет.

Кастлуш даьй-ноаной таро хургьа цу дерригнена мах оттабе, уж хьежаш ба керда берий бешамаш хьаелларга.

Карарча шера МагIалбике лаьрхIад лоархIама коммунални гIишлош хьалгьара болх дIабахьа. Хин турбаш чуйоахаргьа, урамашка сердал тоаергьа, элетричество цахаддаш халийтара дола балхаш дIахьоргда. Цо а таро хулийтаргьа бахархошта шоай вахара хьалаш тоаде.

Карарча шера иштта лаьрхIад наькъаш тоаде, асфальт Iубилла. Цо а тоадергда шахьара наькъа хьал. Из бахьан долаш кIезигагIа хургда наькъашка машинашца хулаш дола зуламаш. Теркал ца беш бусаргбац наькъахой а - гIашлой наькъаш Iодакха лаьрхIад, уж тоадаро а таро хулийтаргьа наха шахьаре гIолла паргIата лела, дIа-юха баха. Уж деррига хьалаш лаьрхIа да МагIалбик-Шахьара бахархой вахара хьалаш тоадара.

ДIадахача шера, МагIалбика эггара сийрдагIа дена ди хилар, 500 сага лаьрхIа бола бассейн а чуболаш, хIанзарча ханара спортивни гIишлош хьаелларах. Из шахьара бахархошта боккьонца дола цIай хинна дIаэттар, хIана аьлча хIанз хIаравар, шийна ловча хана, цига ваха йиш йолаш ва.

ХIанз укх сахьате, керда спортивни комплекс дика болх беш а моллагIа безам болаш вар тIаэцаш а я.

Укхаза яхьаш а тренировкаш а дIаяхьара эшаш мел дола хьалаш да, болх беш я говзал лакха йола болхлой тоаба, иштта хьавенача сага салаIа моттиг я.

Белгалдаккха деза, из моттиг хьаярал совгIа, духка гонахьара доазув тоадеш балхаш дIадихьа хилар. Машинаш Iооттае моттиг тоаяьй, гобаккха гаьнаш а зизаш а дегIад, салаIа моттиг Iалашгьаьй. ХIанз гIишлошта гонахьара дозув, атта хиларал совгIа, хоза а да, наьха теркам тIаозаш а да.

МагIалбике цу тайпара спортивни гIишлош хьалгьарах, наьха вIаштIехьадоал шоаш бахача моттиге шоай унахцIено лорae, нийса вахара никь дIабахьа. Цул совгIа, кагирхой а духка ба, цу гIулакха раьза а болаш, цига ухаш. Къаьстта цу чу бассейн хиларах, дукхагIар шоай могошал тоаю.

Бахархой тӀайбу ди дӀадихьар вай Мехкадас

Султигананькъан Йоакъан

РФ ПрезидентӀа нах тӀайбе яьча моттиге, бахархой хьашташ-ка ладувгӀаш хилар вай Мехкада Келаматананькъан Махьмуд-Ӏаьла. Из хоам «Сердало» газетага бир Мехкадаь зарбан болх лелабераша.

«Западни оала-ча урам тӀа жагӀа тос-саш, никь тоабайтара тӀехьа гӀо де, яхаш, яр СоагӀапчара БахаевгӀар Лида. МагӀалбика кхален администрацена кулгал деча Кьоастой Ӏаддал-Хьаида хьатӀабоагӀача бетта юьхе кийча хургба никь, аьнна, чӀоагӀо елар тхона», - аьлар вай Мехкадас.

Иштта, Наьсаре ваха-ча Далгананькъан Наипа дехар дир, Далгананькъан Уцига Малсага аллея Магасерча 27-ча даькь тӀа хьаеллийта гӀо де, аьнна. ХьатӀабоагӀача бетта 20-ча дийнахьа цу гӀулакхах лаьрӀадох хоам бе безаш ва Магаса мэр Орцхананькъан Зайт.

ХьатӀабоагӀа бутт йистебалале, тоабӀа хила безаш ба Заьзгакьонгий-Юртара тайп-тайпарча балха моттигашта юьхера никь, МагӀалбика кхалерча хьакимаша яхачох. Из дехар Мехкадаьга дир Бисайнанькъан Султана.

Мужечара депутат волча Гандарананькъан Ахьмада юртахошка-ра кодадир; 1940-ча шера кхеллача Орджоникидзе Сергой цӀерах йолча музей ший гӀишло яц, аьнна. ДӀадахача бӀаьшерашкара лакха мах бола хӀамаш я цу музейе.

Тахан уж яда моттиг, юртара ишкол я». Мехкадас белгалдир, цу тайпара хӀамаш вай кьаманна боккха лоархӀам болаш хилар. Культуран гӀулакхах йолча министерствон хьалхалаттача Лаьнананькъан Залинай-на тӀадиллар, из деррига гӀулакх тахкар а, цох дола каьхаташ бӀаьстан кхоалагӀача бетта юьхе кийча хилийтар а.

Мехка хьакимашта, иштта бахархошта эггара лоархӀаме хетараш да, вахара хьалаш-ца дувзадenna хаттараш.

Россе Совбеза секретара Магасе дийцар лоархӀаме дешаш

Султигананькъан Йоакъан

Россе Кхерамзлен Совета секретарь Патрушев Николая балха тӀехьа кхетаче хилар ГӀалгӀай Республикан Кулгалхочунца Келаматананькъан Махьмуд-Ӏаьлаца, цига дийцар керттера дешаш, яхаш,

хоам бу «Сердало» газетага ГӀалгӀай Республикан кулгалхочун зарбан болх лелабераша.

«Цу кхетаче дакъа лоацаш хилар РФ Президента СКФО ГӀолла викал ваь Чайка Юрий. Мехка вахара-экономически

хьал тоадарца, керда проек-таш кхоачашгьярца дувзадenna дешаш дар дийцараш. Кьаьстга теркам тӀабахийтар СВО доакьашхошта, цар дезалашта новкьостал лоаттадара. Иштта техкар ГӀалгӀайчен транспорта, энергетически, тайп-тайпара вахара хьашташ кхоачашду ур-

халлений гӀишлош террориз-мах лораьра дош», - йоах хоам.

Цу лоархӀаме кхетаче мах бир Ӏаьдала болхлоша, бокьонаш лораераша, лаьрхӀа долча гӀулакхаш тӀарча, республикан дозон тӀарча юкьара болх бераша паччахьалкхен кхерамзле лораеш даьчун.

Мехкада хьежар, КТО дӀахьош дохадаь цӀа мишта тоадеш латт

Курскенаанькъан ИбрахӀим

ГӀалгӀайчен Кулгалхо ваха хилар, Илдарха-ГӀалий тӀара Оскананькъан урам тӀа, 25-гӀа номер йола цӀа мишта тоаду хьажа, яхаш,

дийцар «Сердало» газетага ГӀалгӀайчен Кулгалхочун, паччахьалкхен зарбан болх лелабераша.

«Массехк гӀишлонхой тоаба оттаяь из, КТО

дӀахьош дохадаь хинна цӀа, меттаоттадара. Цу чу бахача нахаца а кьамаьл хилар. Цар хӀанз фуннагӀа аьлча а бехк бац, хӀана аьлча иштта эттар из хьал. Бакьда вай нах дика ба, кхеташ а ба», - аьлар Ке-

ламатананькъан Махьмуд-Ӏаьлас.

Цо тӀатехар, вай массане а низаца уж нах шоай цӀагӀа чугӀоргбола дешаш кхоачашдергхиларах тешаш ва ше, аьнна.

РФ
герзашцарча
низий
министерствон
грамота елар
Бохтара-
накъан
Мадинайна

Султиганакъан Йоакъап

ВВПОД «Къона эскар» яхача мехка оагИон штаба кулгалдеча Бохтаранакъан Мадинайна РФ герзашцарча низий министерствон грамота елар. Из хоам «Сердало» газетага бир республикан кабинно.

«Талатта РФ тѐма декхараш кхоачашдара тѐхья гѐо дарах йола грамота цу оагИон хьалхалаттача Шойгу Сергейс кулг яздаъ я». «Бакъдолчунца ба низ» яха цѐрмашин вай мехка кхачара хетабаъча боламе, дѐаелар грамота. Белгалде деза, къона эскархой цига докка дакъа лоацаш хинилга», - йоах тхогарча хоамо.

Дагалоаттама кхетаче йолаш, Наъсаре тѐма хѐамаш хьокха оттаяъ гойтам бар, шоай лоамца тѐма декхараш кхоачашде баха ловраш хоржаш моттигаш яр, «Военторг» яха чаътараш, тѐма аренашка ноанал ду моттиг, иштта кхьдараш а дар цига.

Цѐрмашиний вокзал хѐайийллар тѐма доакъашхошца къамаъл дайташ йола моттиг, «Тѐм тѐа каъхат да хѐийтар», «Тѐмах дола сурт» яха боламаш дар дѐахьош.

«Даъхе лораяр яхаш, болх ба вайна!», «Эггара лоарѐамегѐа дола къамаъл» яхача оагИоншцара болх бар болабаъ. Дешархоша, тѐма декхараш кхоачашдераша, гѐо деш лелараша, иштта кхьбараша дакъа лоацаш хиннача цу гѐулакхо хьагойтар, Россе къамаш шоайла барт, бувзам болаш, Даъхен сий лорадеш, латтаргдолга.

«Бакъдолчунца ба низ» яха цѐрмашин кхачар вай мехка

Султиганакъан Йоакъап

Массавар чѐоагѐа хьийжа, «Бакъдолчунца ба низ» яха цѐрмашин кхачар вай республике. Из хоам «Сердало» газетага бир Мехкадаъ зарбан болх лелабераша.

«Россе паччахьалкхен низ

хьагойташ дола докка истори да из. Тѐма операцен юкъе, ший бокъонаш бахъан долаш, вай боккхача мехко лаъцача дакъах дувц цо.

Президент волча Путин Владимира массаза белгалдеш да, бакъдола хѐама Россе керттѐра герз хилар! Массахана хиннаб вай яхъ йола, денал дола Даъхе

лораш латта къонгаш, котало а массахана вайгахъа хургъя!» - хьоахадир ший къамаъла юкъе вай Мехкадас Келаматанакъан Махъмуд-ѐаьлас.

Цо иштта белгалдир, цу исторически бакъдолчо тахан вай мехкара къамаш гаргадоала даьлга, Даъхен гѐулакха латтарашта, цар дезалашта новкъо-

стал лоаттаде берригаш кийча болга.

Докка баркал аьлар мехка кулгалхочо вай боккхача мехка деналах, низах дувцаш йола из цѐрмашин вѐашагѐйолла дагадехарашта, цу тѐхья къахъийгарашта. Вайх хѐаравар бакъдар хѐаллоацаш дѐаваха декхарийла ва!

«Къонача эскархой сийле» яха майдилгаш луш, кхетаче дѐайихъар

Гаьгенакъан Мартина

«Къонача эскара» эггара хьинар долаш бола тѐмапатриотически болама викалаш, укх дѐношка белгалбир «Къонача эскара сийле» яхача майдилгашца. Къона-

ча тѐхьенна совѐгаташ луча дакъа лоацаш хилар Палгѐай Республикан паччахьалкхен кулгалхо Слестенин Владимир, яхаш, дийцар къонача эскархой моттигерча отделене.

«Совѐгаташца белгалбоахаш йола кхетаче дѐайихъар Наъсарен цѐрмашина вокзала дозон тѐа, из нийсьелар «Бакъдолчунца ба низ» яха патриотически болам дѐахьош. III-ча дозала хьаракаш делар Гаьзе-Коарча дешара моттигерча бе-

рашта», - йоах хоамо.

Белгалду, «Бакъдолчунца ба низ» яха ерригроссе болам хотталуш ба, хѐара шѐра маьтсѐла бетта 9-гѐа ди долаш дѐахьош йолча «Коталон цѐрмашин» яхача моттигаца.

Наьсарен мэре кхетаче хилар, РФ Президента хоржамашка кийчо еш

БІарахой Муслим

Тахан, Наьсарен администраце тІехьара кхетаче дІайихьар шахьара кулгалхочо Йовлой Урусхана кулгал а деш, мехка Президент харжара кийчон лаьрхІа, яхаш, дийцар «Сердало» газетата доал деча даькъ тІарча зарбан болх лелабераша.

«Кхетаче дІаьхош дийцар РФ Президент хоржаш, тушолла бетта 15 денгара 17-ча денга кхаччалца, кхадж тосса денош хиларах а, царга лерттІа кийчо е езарах а. Шаьара кулгалхочо белгалдир лакхача боарам тІа из болх дІабахьа безаш хилар», - аьлар хоамо.

Цига кхадж тасса хьавоагІача хІара сага тароя, вай паччахьалкхен хургдолчунна ший даькъа юкьедаьха.

Путин В. тешам беннача викала кхетаче хилар, Шолжерча ЦРБ лорашца

Коазой Мадина

РФ президенталла кандидата Путин Владимира ГІалГІай Республіке ГІолла викал ваьча Мартазананькъан Мусай кхетаче хилар, Шолжерча ЦРБ болхлошца, аьлар «ЦаІ йолча Россие» зарбан болх лелабераша.

Кхетаче дІаьхош, Мартазананькъан Мусас дийцар «УнахцІено» яха йоккха къаман программа хилар бахьан долаш, тахан кхоачашьеш латтача федеральни программах.

Вай республикан масалах, вайна ховш да уж фу программаш я. Дарбанчеш, ФАПаш хьалъяр, лорий моттигашта эшача ГІирсаца Іалашо яр, иштта кхы дуккхадараш.

«Путин Владимира вай мехка хьалхашка оттадаь лоархІаме декхар да, технологеш юкьейоалаярца хьал тоадеш хилар. Эггара хьалха из доагІаш да лорашта эшача ГІирсаца Іалашо хилара, молхаш тоьаш хилара, вай кхыча паччахьалкхенах тийша хургдоацаш», - аьлар Мартазананькъан Мусас.

Из кхоачам хилийтара, наьха вахара хьал тоадара деш дар, иштта лакхача толамашка кхача деза Даьхен кхыча экономикан доакъош тІа а.

ГІалГІайчен Кулгалхочо вошал дола балкхарой халкъ хьаллаьцар

ГІазданаькъан Ахьмад

ГІалГІайчен Кулгалхочо Келаматананькъан Махьмуд-Іаьлас хьаллаьцар вошал дола балкхарой къам, мехкадаьккха 80 шу дузаш хиларца; Сталина ГІюзаро из зІаьмига, бакьда денал дола къам тийшача балхах, даларга сатувсаш, гаьнарча мехка Јодахьийтар дагадохаш. Сталина баьча тийшача балхах хІанз а вай дегаш тохалу, теша йиш йоацаш къизал яр цо наха духьалъяьккха хиннар. Тахан шоай вежарашца-балкхарошца цьхана балан ди да ГІалГІашта а.

«Балкхарой къаман тахан балан ди да - тушолла бетта

8-ча дийнахьа 1944 шера гаьнарча Сибре, Юкьерча Азе Јодахьийтар из деррига къам. Цо гаргакхувл вайна юкьера ГІулакхаш, цьхана бала лайна хиларах. Балкхарой халонашта духьалъэтта, бала лайна, юха мехка баьлар, деналах ца бохаш, барт болаш, шоайла чІоагІа хилар гойташ. Тахан уж бахаш ба хоза тоабенна дІаэтгача ГІабартой-Балкхарой мехка, цар мохк дегІабара юкьедахь шоай даькъа. Мехка кулгалхой терко лоатгаеш ба вай моттигашта, дика вахара хьалаш вай хилар дезаш, хьалхалатта технологеш, иштта дешара технологеш вай вахара юкьекхувлаш, таханарча дено дІадеххача беса вахара аьттув вай хилий-

та ГІерташ. Россие Президент Путин Владимира, Къаман политика тІаерзаяьй къамашта юкьера барт лелабара, дерригача мехкашта юкьера бартцхоагІо чІоагІдара. Дег чура лов сона ГІабартой-Балкхарой къамаш ираз долаш хилар. Кхы во ма доагІалда шун вахаре!» - йоах Келаматананькъан Махьмуд-Іаьлас хьайкарал тІа.

Балан денна хетаяь митинг дІайихьар Нальчике, балкхарой къам мехкадаьккхара хетаяь, из хилар дагалоатта мемориале. Цига даькъа лоацаш хилар мехка паччахьалкхен болхлой, Іаьдала органий кулгалхой, юкьара болх бераш, дин викалаш; культуран, ГІилман, искусствай болхлой; дешархой,

ГІабартой-Балкхарой кагирхой, иштта республикан хьаьший.

Гулбеннарий таро хилар къам мехкадаьккхара дагалоатта мемориале музее кердача гойтамга хьажа. Гойтам бийкъа бар шин даькъа: «Тхона нах хила низ мел тоьача хана, тхо укх лаьтта, къам долаш, дахарда», «Даьхе лораьр яхаш, болх ба вайна».

Хьалхарча арІарІа балкхарой мехкадаьккхарах дийцар. ШоллагІа даькъе - къаман сийдолча къонгех, массаза вай Даьхе лораеш лаьттарех, царна караГІдаьннарех, тахан а Донбассе дІаьхош йолча лаьрхІаца операце даькъа лоацаш, моастагІчоа духьалъэтта, денал, майрал гойтарех.

«ЦаІ йола Росси» яхача парте воккхагІа вола республикера доакъашхо даькъалавийцар

Коазой Мадина

90 шу долаш вола шоай новкъост Малсагананькъан Арсмак даькъалавуьца баха хилар Наьсарера единороссаш Бохтарананькъан Ювсапаца. Из хоамтха газетата бир «ЦаІ йола

Росси» яхача парте оагІон зарбан болх лелабераша.

2003-ча шера денз, къаьхьегаш хьавенарех ва Арсмак. 21 шу парте даьккхача сагага ала, дувца дукха да.

Эггара хьалхарча арІарІа,

парте генеральни совета секретарь волча Турчак Андрейс даькъала вуьцаш, Арсмакага дайта каьхат дІаделар Бохтарананькъан Ювсапа, тІаккха шоашкара массанегара даькъалавийцар.

«Тахан «ЦаІ йола Росси» яхача парте оагІон доакъаш-

хошкара даькъалавуьц оаха хьо! Могаш, маьрша волаш, иразе вахалва хьо дуккхача шерашка. Беркатах дїзза хїлда хьаи хьона мел безарийи вахар!» - аьлар, Малсагананькъан Арсмак даькъалавуьцаш, Наьсарерча МО секретара.

2024 шера саькура бетта, ГалгIайче 444 бер малхадаьлар

Коазой Мадина

ГалгIайчен бераш деча а царга хьожача а керттерча моттиге, дIабахача бетта 444 бер малхадаьлар, царех 242 - кIаьнк, 202 - йиIиг, яхаш, дийцар цигарча зарбан болх лелабераша.

ЗIамига кьонахий котбаьлар дукхагIа хиларал совгIа, кхозза шола баь хиларца а.

Цигарча лораша яхачох, саькура бетта баьраш-та юкье 44 бер ханал хьалха даь моттигаш нийсьелар, царех цаI 500 грамм я. Эггара дукхагIа дозал дола бер-кIаьнк 5 кийла 60 грамм ва, цун лакхал - 57 см. Эггара зIамагIа дола бер-йиIиг 344 грамм да, лакхал 23 см, цо наьна кер чу якькха ха 26 кIиреи пхи дии да», - аьлар дарбанче.

Иштта белгалйир эггара йоккхагIа йолча наьна яьнна ха - 46 шу.

Теркалда 4 яха таьрахь укх йоазонца массаза нийслу.

Тушола бетта ярмаркашка, кхачан мах чухьнахьа хургьба

Султиганаькъан Йоакьап

Тушола бетта массехк ярмарке кхачан мах чухьнахьа хургьба, из дувзаденна да, саг юкье ца отташ, цун ший маьхах эцархочунга дIакхоачаш хиларах, яхаш, дийцар «Сер-

дало» газетага мехка министрий кабинетете.

«Цо таро хулийтаргья 15-20% базар тIа латгача маьхал чухьнахьа из йохка. Хьалхарча арIагIа ярмаркаш РФ Президента хоржамаш долча денош-

ка хургья, 2024 шера тушола бетта 15-ча денгара 17-ча денга кхаччалца», - йоах хоамо.

Хьалхара ярмарка хургья мехка столице Магасе чувоалача Алански Коаналарашта юхе. ШоллагIяр дIахьоргья Шолжа-Шахьаре, тушола бетта

16-ча дийнахьа, цига кхыча республикера а эцархой ух.

Иштта МагIалбик-Шахьаре, тушола бетта 17-ча дийнахьа, базар тIара наьха эца таро хургья тайп-тайпара чам бола кхачан продукци, шоай дезала даара Iалашо еш.

«ЦаI йолча Россе» парте доакъашхой хьежар, Магасера юкьбара моттигаш малагIча хьале я

Коазой Мадина

«Шахьара хьал» яхача партийни проекта чудагIаш, единороссаш хьинар дукхагIа дарашца цхьана Магасе шахьара юкьбарча доазон тIара хьал миштад хьожаш болх бир, аьлар парте моттигерча отделене зарбан болх лелабераша.

«Уж хьежар гIандаш, наха салоIаш йола моттигаш, архитектуран дакъа, ловза моттигаш малагIча хьале я. Юкье нийслуш дола кхоачамбоацараш кастлуш юстардоахаргда», - аьлар парте викалаша.

Белгалду, цу тайпара болх дIахьу, даим тайп-тайпарча гIишлошка хьожаш, парте программа кхоачашьеш.

Единороссий кхетаче хилар, «Йоккха сомий беш» оалача ООО болхлошца

Коазой Мадина

Хоржамий кампани дIахьош, РФ президенталла кандидат волча Путин Владимира тешам беннача Кьоастой Иийсай, Кхоартой ИбраIима кхетаче хилар «Йоккха сомий беш» яхача ООО болхлошца. Цунах «Сердало» газетага хоам бир «ЦаI йола Росси» яхача парте моттигерча даькъа зарбан

болх лелабераша.

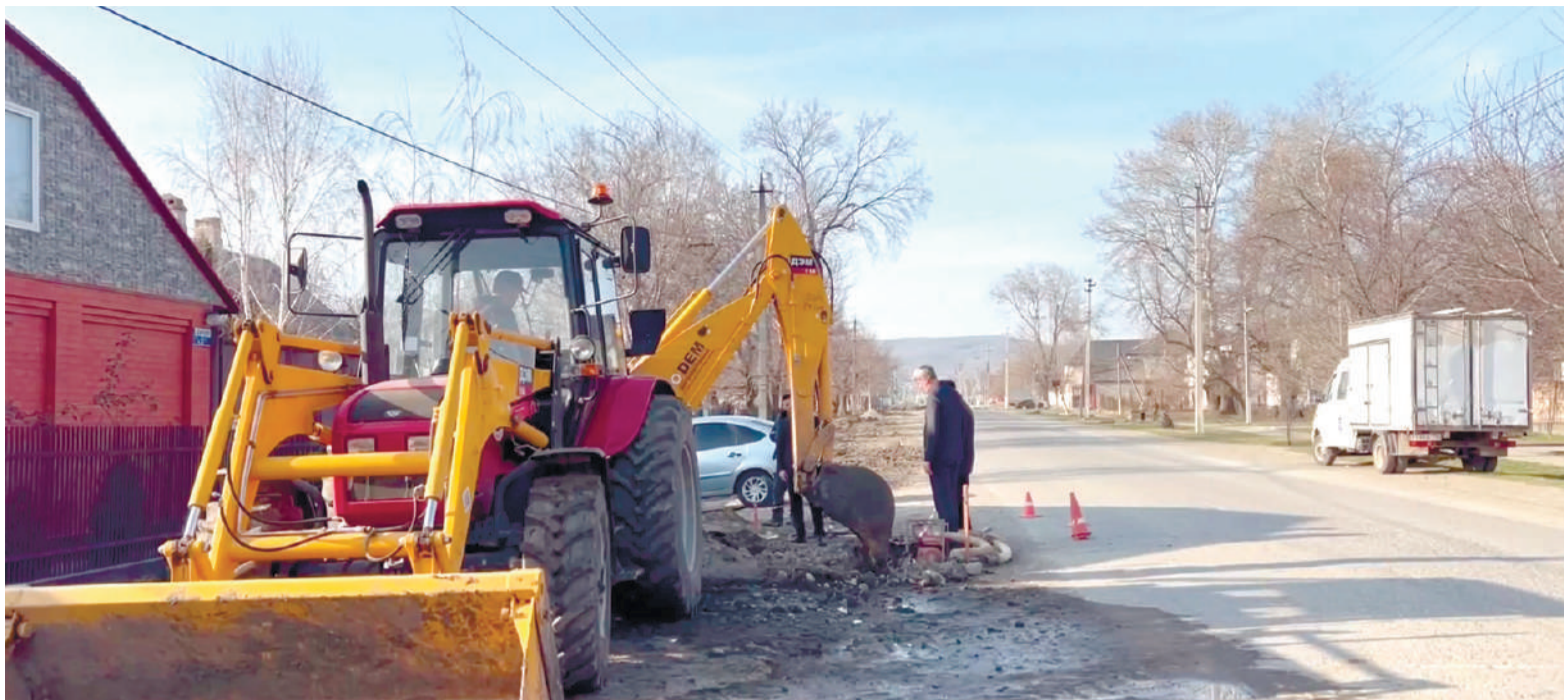
Кхетаче дIахьош тайп-тайпара дешаш дийцар, уж дар балха алапегара дIадоладенна арахецача продукцен дикалга кхаччалца. Цул совгIа, дийцар карарча хана цига кьахьегаш болча болхлой профессионални кийчонца дувзаденна дешаш а.

«Кьахьегама кхерамзле лораш хилар лоархIамеча хатта-

рех цаI да паччахьалкхен предприятешка, хIана аьлча сага могашал, балха аьттув хилар лоархIаме дакъа дIалоацаш да юкьбарло дегIаухача новкъа. Из дар, дукха ха йоацаш Федеральни Гулламга ше кхайкарал деш, Президента белгалдаьр.

«Укх хьатIадоагIача ялх шера, мехка кьахьегама алапеш лаклуш хургда. Ахча дайдалара, юкьбара алапеш лакхдалара

хьалхадолаш, тхо кьахьегама алапеш йотIатохаш доагIа. 2020 шера дIайолаенна, МРОТ цаI ах лакхьелар, 12 эзар сомагара 19 эзар сомага кхаччалца. 2030 шера МРОТ лакхлургья кхы а шозза, 35 эзар сомага кхаччалца, из хоалуш хургда вахара пособешта, алапешта. Цу гулакха хьакьоастаяь «Кадрь» яха кьаман проект я», - аьлар Кьоастой Иийсас.

Наьсаре меттаоттайир, чужежа хинна гІув тІара кеп

БІарахой Муслим

Укх деношка, Наьсаре Московски урам тІа меттаоттайир чужежа хинна гІув тІара кеп. Говзанчаша техкачул тІехьагІа, ховш хилар цу кеп а гом а, гІувна гонахьара гІоз а кхы пайдана боаццІа, яхаш, дийцар «Сердало» газетага шахьара администраце.

ЗІамига бер а коа леладу хьайба а цу чу чудожа тарлуш дар.

«Шахьара кулгалхочо Йовлой Урусхана тІадиллача декхарах, болхлоша тоабир бетона гІоз, керда кеп а хьайир, гобаккха асфальтаца дІачІоагІийр гІув», - йоах хоамо.

Шолже хица Іалашо яра хьалаш тоадеш латт

Султиганькъан Йоакъап

ПалгІайчен Шолже аргІаргІагІа тоадеш латт хица Іалашо яра хьалаш, къаьна-ра хин турбаш кердачарца хувцаш, яхаш, хоам бу «Сердало» газетага доал деча даькъ тІарча администраце. Цига вахар шахьара кулгал-

хо Іумаранькъан Аслан, цун гІонча Беканькъан Халид.

Карарча хана Шолжа-Шахьара ЖКХ говзанчаша къаьна-ра хин турбаш йолча даькъ тІара хий чудилла хинна нах, хІанз керда хийчача хин турбаш тІа дІахотташ ба. Из болх дІахьош ба Пхьилекьонгий

урам тІа. Иштта карарча шера из болх дІахьоргба итт урам тІа, 3848 метр йаьха моттиг я из еррига а дІалаьрІача. Технически балхаш дІахьош хиларах, цьаьцадолча даькъ тІа хий хьадагІац», - йоах хоамо.

Шахьара кулгалхочо белгалдир, уж балхаш дІахьош да каст-каста хин турбаш лелаш

хилар бахьан долаш. Из декхар кхоачашде болхлоь бола-белар 2021 шера, карарча хана из кхоачашбаьб 17200 метр йолча моттиге. Цул совгІа, 30% тишъенна турбаш а хий-цай.

Из беррига болх беш ба, шахьара бахархоста цахадаш хий хилиьта лаьрхІа.

2024-ча шера радиаторашта лаьрхІа 2 400 000 секци арахецаргья республике

Султиганькъан Йоакъап

КІалах радиатораш хьаеш йолча «АТМ» яхача моттиго укх шера ший болх дикка лакхбе лерхІ. 2 400 000 радиаторий секци арахеца лаьрхІа я из 2024-ча шера. Из хоам «Сердало» газетага бир Мехкадаь зарбан болх лелабераша.

«Мехка, дерригача дунен тІа экономически оагІон гІулакх халача хьале оттарих, 2022-ча шера дикка Іолохделар уж йохкара, арахецара хьал. Берригача мехка хоалуш эшаделар из. 2023-гІа шу юкьекхьаьчача хана, цьаь бахьан меттада доладелар из гІулакх, болх дІаболабелар. 2021-ча шера 369 642 радиаторий секци арахецар цига.

Таханарча дийнахьа, уж хьаьча эшаш йола хІамаш эцаш хинна моттигаш хийца, дІаболабаьб болх. Кхоачам вайцигара ийбергболаш ба хІанзчул тІехьагІа», - белгалдир вай Мехкадас Келаматанькъан Махьмуд-Іаьлас, дІахо цу моттиге дІахьоргболча балхах дувцаш. Карарча хана вай мехка хьаеш йола радиатораш лоаттаеча моттигех я Селий мохк, Нохчий мохк, Ставрополь, Ростов, Узбекистан, Азербайджан, Армени, Белорусси, Казахстан. Иштта тахан, раьза болаш,

вай мехкахоша а дІаийеш я уж. Вай Мехкадас белгалдаьчоь, цу оагІон болх ма хулла дикагІа тоабеш къахьега деза вай тахан.

«Паччахьалкхен моттигашкара гІо эшаш гІулакх из долга кхетаду вай тахан. Кхы а бахьанаш да цу юкье. Лакха толам болаш, ший болх дІахьоргбарех из моттиг йолга кхетадаьд вай массане, цунга хьеьжа, ма хетта, боагІача боараме из гІулакх дІадахьа аьгтув лурбараш юкьедоаладе деза вай», - белгалдир Мехкадас.

ЦІерах хьу лораю керда техника эца лерхІ

Султиганькъан Йоакъап

ПалгІайчен Іалама министрстве 2024 шера, «Хьу лораю» яха федеральнии «Экологи» яха къамани проекташ кхоачашъеш, лаьрхІа хьунагІа цІи йоаеш йола техника эцаргья, яхаш, дийцар «Сердало» газетага мехка Іалам лорадераша.

«2024 шера Іалашье лаьрхІа кердача техникотаро хулийтаргья, цІи яьннача моттиге сиха дІакхача а из йоае а.

«ХІанз укх наькъа лаьрхІад цьаь автомобиль эца, цу гІулакха наькаьргІолаш. 2023 шера шоай ханнахьа оарцагІбоалаш хиларах а, даим из хьал теркаме хиларах а, цІи яьнна моттиг нийсяланзар.

«Экологи» яхача къаман проекто новкъостал ду РФ моттигашта лаьрхІа йола техника а гІирс а эца. 2019 шера денз, хьунагІа цІи йоаяра йолча ПалгІайчен парка чуйоагІаш я 50 совгІа техника.

Мархий бетта балха ди цхъан сахъата лоацагIа хургда

Султиганаькъан Йоакъан

ГIалгIайче, Рамадан бутт болаш, боахамашка, урхалленашка, кхыча гIулакхаш тIарча наьха балха ди цхъан сахъата лоацагIа хургда, яхаш, дийцар «Сердало» газетига ГIалгIай Республикан зарбан болх лелабераша.

«ГIалгIайчен Кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмуд-Иаблас амар даьд, Беза Рамадан бутт хьатIабарца дувзаденна.

ГIалгIайчен паччахьалкхен Iаьдала органашка, моттигерча доал деча даькъ тIа, урхалленашка, организацешка Рамадан бутт болаш, марха кхоабаш болча наха аттагIа хургдолаш, цхъан сахъата балха ди лоацдергда», - йоах хоамо.

Иштта къаьстта терко ергья деза мархий денош долаш ток, газ, хий цахадаш лоаттадара.

Кхачан продукташ йохкарца бувзам болаш мел болча наха хьалхадоккх, хIара дийнахьа 23 сахъат 00 минот яллалца болх бар, цул совгIа, маьхаш тIацадеттар дех кхачан продукташ.

Мехка юртбоахама министерствос, хьалха дIадахача шерашка санна, «Кавказ» оалача федеральни машина наькъа йистерча маьждигашка марха даста Iалашо ергья, машинашца боагIача наьха шоай ханнахьа марха даста таро хургйолаш. Цул совгIа, Рамадан бутт болаш республике дIахьоргья ярмаркаш, ГIалгIайчен бахархой, хьаьший таро хургья шоашта эшаш йола кхачан продукташ цигара эца.

Из деррига а деш да, цу дезача деношка дин гIулакх диза наха чакхдоакхаргдолаш, дикача гIулакхашта вай уйлаш тIаерзаергйолаш.

Студенташ дакъа лоацаш ба «Саг дегIавар-2024» яхача яхьашка

ГIазданаькъан Ахьмад

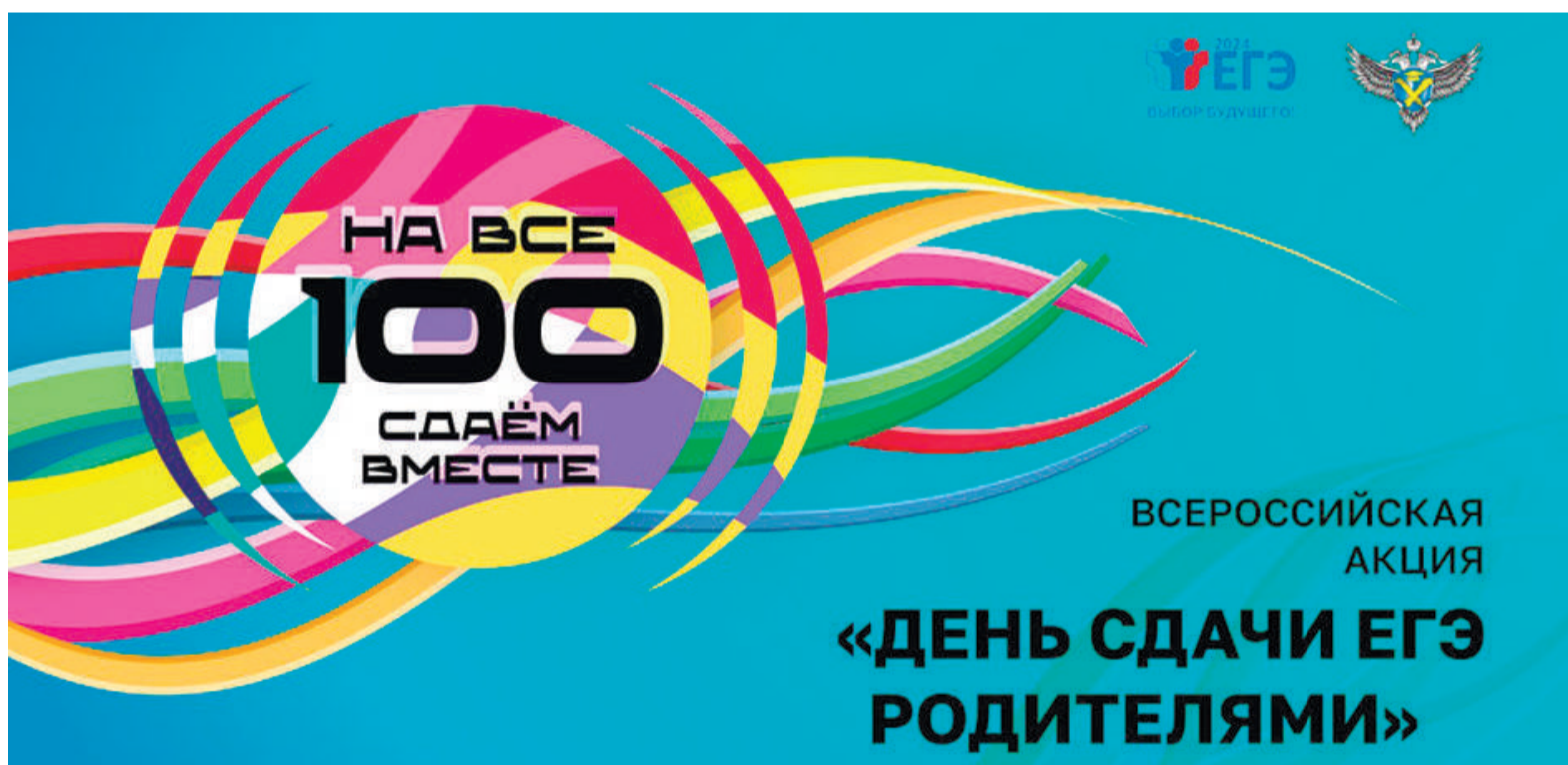
ГIалгIай Республике гIолла йолча Росссе МЧС ГУ керттерча урхаллене «Саг дегIавар-2024. Студентий болам» яхача Ерригроссе яхьашка дакъа лоацаргдараш хоржаш бола болх дIабихьар. Цига болхаш болча кагирхошта ховш хила деза хьалхара лорий новкъостал мишта де деза, иштта психологически оагIув хьаллаца.

«ГIалгIай Республике гIолла йолча Росссе МЧС ГУ даькъ тIа дIахьош йола яхьаш лаьрхIа я студенташ Iомабара, царна дикагIа ховргдолаш, хьалхара лорий новкъостал мишта де деза, иштта психологически оагIув хьаллаца. Из эшаш да, нагахьа санна сага дагадоацаш хатар хиннадале, Iовежа лозававале, сага унахцIенонна Iаткъаш йола моттиг нийсьеннаяле. Карарча шера котало

къувсаш яхьаш дIахьош хилар студентий 10 команда, уж яр республикан кхьа дешара моттигашкара - Экономикан, бокъон колледжера; Социально-хьехархой колледжера; иштта №1 йолча Лорий-технологически колледжера», - аьлар «Сердало» газетига МЧС зарбан болх лелабераша.

Ховш дар теркаме а лоацаш, дIабихьар яхьашка дакъа лоацаргдараш хоржаш бола

болх. ГIалгIай Республике гIолла йолча Росссе МЧС ГУ лорий-психологически новкъостал дара отделене кулгалхочо, балха говзал йолча хьехархочо Хьулахой Луизас кулгал а деш, хало йоацаш чакхбаьлар фу хов тохкаш бола болх, цига гойтар хьалхара лорий новкъостал дар а иштта психологически оагIув хьаллаца а мишта хила деза.

«Цхъана дIалу. ЕГЭ даьша-ноаноша дIалу Ди» яха болам дIабихьар вайцига

ГIазданаькъан Ахьмад

Кхьарача дийнахьа, «Цхъана дIалу. ЕГЭ даьша-ноаноша дIалу Ди» яха акци дIайихьар ГIалгIайче. Дешархой даьй-ноаной таро хилар ЦаI йола паччахьалкхен экзамен дIаялара хьалаш довза, из хIанз эггара лоархIамергIа да дийша боалача наьха аттестацина юкъе доагIаш хиларах.

Болам дIабихьар дешара, Илман тIахьожома Федеральни гIулакха теркама юкъе болаш, цо гулбир Наьсарен №4 йолча ишколле ший доакъашхой.

«Дийша доалача берий даьй-ноаной таро хилар шоай дезалхой когаметта хила, еррига ЕГЭ дIаялара хьалаш довза. Карарча шера исторех йола лоаца вариант язье

езаргья ЕГЭ дIалуш, цо дозвийтаргда экзамен дIаялара декхараш.

Даьй-ноаной хиларал совгIа, цу дийнахьа мишта хул хьажара луш йола экзамен дIаяла таро хургья СМИ. Кхетаче дакъа лоацаш хилар республикан Илман, дешара министр Боканаькъан Аьсет», - аьлар «Сердало» газетига ГIалгIайчен Илман, дешара министерстве.

Из болх вIашагIабеллараша яхачох, цо даьшта-ноаношта дикагIа дозвийтар берашта хьалхашка латта декхараш, цунца цхъана дешара даькъ тIа из болх цIена дIахьош хиларах уж дикагIа тешаш хилар. Царна гуш хилар шоай бераш мел бехктокхаме хила деза экзаменаш дIалуш, цу денна малагIа кийчо яь уж хила деза.

Поэтический марафон
«МОИ ЛЮБИМЫЕ
ЛЕРМОНТОВСКИЕ СТРОКИ»

Вайцигарча бахархоша дакъя лоацаргда, Лермонтова поэтически марафоне

Газданакъан Ахьмад

Янданакъан Жамалда ц'ераг'ича г'алг'ай къаман библиотеко республикан бахархой бех «Сона дукха деза Лермонтова муг'араш» яхача поэтически марафоне дакъя лаца, из д'айолалу М.Ю. Лермонтов вай 210 шу дузаш.

«Сона дукха деза Лермонтова муг'араш» яхача марафоне дакъя лацара, доакъашхоша хъаяйта еза г'орваьннача эрсий поэта Лермонтов Михаила дукхаг'а езаш йола байт т'айола видеоролик. Из ролик язъях хила йиш я г'алг'ай меттала, е эрсий меттала, й'аьха хила еза из кхъ минотал дукхаг'а йоацаш, дика оаз хъахо-заш а хила еза. Д'аязъях гойтара материалаш тха адресах электронни почте хъаяйта еза: lbmalsagova.nb@gmail.com «Поэтически марафон» яхача белгалонца», - аьлар «Сердало» газетата къаман библиотеке.

Болам д'ахьош ба «Тарханы» яхача музейца-заповедникаца цъхана. Дикаг'а дола балхаш гуш хургда, М.Ю. Лермонтова 210 шу дизара дола ц'ай д'ахьош. Марафонно т'ахьех г'орваьннача эрсий поэта кхоллама терко яра, х'аьта проекте дакъя лаца йиш йолаш ба безам мел бараш, яьннача ханага а вахача моттигага а хъежа доацаш.

М а р а ф о н в'ашаг'ьеллараша сатувс; литературни кхоллам дег'абоалабара, культуран т'ехьале лораяра из накъаяларга.

Таганрогера туристий тоабанай Г'алг'ай мехка

Гаьгенакъан Марина

Селхан Г'алг'ай мехка вена хилар Таганрог - Шахьарера 46 турист. Шоаш вай республике бахар цар дувзадир халкъашта юкьера кхалнаьха ди хиларца, яхаш, дийцар «Сердало» газета корреспондентага из болх далабераша.

«Таганрогера баьхка-

ча хъаьшашта дика салолам в'ашаг'беллабар Магас-Шахьара культуран, спорта, туризма Центро. Цу тоабата цъхана самукъадоаккхаш йола программа, шийца экскурси а йолаш, кийч'ир Г'алг'айчен Малсаганакъан Тухана ц'ераг'ича мехктохкама музейе, иштта вай къам мехкадаккхара дагалоттама мемориала г'ишлошка», - йоах хоамо.

Эггара йоккхаг'а йолча этнографен «Барта г'ала» яхача музейе таро хилар Г'алг'айчен д'адахача б'аьшерен юкьера ханашка кхача, цар истори довза. Хъабаьхкача хъаьшаша шоай ц'ай чакхдаьккхар, «Обанхой» яхача столицан ресторане. Из тоаяь, къаман ладатий мел йола оаг'ув юкье а хъош.

Культуран, спорта, туризман

кулгалхочун г'ончас Янданакъан Апте яхачох, дукхача къамий Россе тайп-тайпарча шахьарашка хъаьший вайцига хъошалг'а боаг'аш хиларо, дукхаг'а балха уйла а т'айохийт, х'аьта туристий «Г'алай мехка» юха а хъошалг'а бахка безам хиларо мехка туристически оаг'ув ч'оаг'арга дег'айоалае а безам хулийт.

Б'аьстан хиш доладаларга кийчо еш ба республике

Коазой Мадина

Б'аьстан хиш доладелча хила езача кийчонга хъоажаш хилар лаьрх'а цу г'улакха отг'аь комисси, шийца МЧС болхлой болаш. Вай мехкарча хиш долхача доазонашка, т'аьшка хъоажаш чакхбаьлар уж. Из хоам «Сердало» газетата бир МЧС болхлоша. Эса, Яндар, Наьсар, Г'алми, Кен, Шолж, Ачалкх яхача вай мехка долхача хишка хъежар уж.

«Тохкама балхо хъаьхекхар, Кен, Шолж яхача хиний моттигашка, царех д'акхеташ йолча Пхьилек'онгий-Юртарча, Эккажк'онгий-Юртарча, Буро клалхарча, Сурхо т'арча моттигашка дукха лийга гаьнаш, нувхаш ядилга. Кен яхача хин оаг'онаш а дикка ц'енде дезарех да, Юкхийсача х'ламаех.

Эса доазон т'а кирпичкаш, бетона доак'бой, иштта кх'ийола нувхаш л'айнай. Цу ерригача моттигашкара ца эша х'ламаш д'айоахаш болх ма хулла

сихаг'а д'ахьо аьнна г'адиллар рашта», - белгалдир МЧС болхлоша.

Паччахьалкхен 100 шу дизара хетаяь эмблема хьаяьй республике

Газданаькъан Ахьмад

ГалгIай паччахьалкхен 100 шу дизара хетадаьча цIайна йола эмблема кхеллай вай мехка. Цу доккхача денга кийчо еча, массанахьа юкьейихьа хургья из. Паччахьалкхен тайп-тайпарча балха моттигий сайташка Иочуоттадаь хургда цун сурт.

Вай паччахьалкхен 100 шу дузача хьаеллача моттигий куц тоадеш хургья эмблема. ЛаьрххIа дола дагалоаттама хьаракаш арахе-царгда из тIалатташ, иштта кхьйола хIамаш а. Цу ден хетаяьча кхетачешка мел гулбеннарашта гургья карарча хана хьаяь эмблема.

ДикагIа болча хьехархошта, преми яла лерхI вай республике

Газданаькъан Ахьмад

Шоай балха тIа эггара дикагIа болча хьехархошта преми яла дагахьа дIахьош яхьаш я вай республике. Из хоам «Сердало» газетага бир дешареи Иилмани гIулакхех йолча министерствос.

«Яхьашка дакъа лоаца хьехархой кIира 18 сахьатал кIезигагIа болх беш, кхаш шерал кIезигагIа хьехархой наькъ тIа болаш, хила йиш яц. Хьехархочунца дагабаьле, оттаву из яхьашта юкье.

Муниципальни яхьий ха я, укх бетта 20-ча денгара хьатIабоагIача бетта 14-ча денга кхаччалца; мехка яхь хьатIабоагIача бетта 25-ча денгара бIаьстан тIехьарча бетта 20-ча денга кхаччалца. ДIаходар довза йиш я дешареи Иилмани гIулакхех йолча министерствон сайта «Сведения» яхача оагIон тIара, «Банк документов», «Яхьаш» яхача доакь-ош тIара», - йоах тхогарча хоам.

Шоай балха тIа лакхача боараме кхашьегаш хьабоагIача хьехархошта преми ялар тахан лоархIамеча гIулакхех да. Эггара дикагIа бола хьехархой гучабоахаргба цу яхьаша. Яхьий керттера бахьан да, хьехархочун болх мел лоархIаме ба, из мел эшаш профессии я белгалдар.

ГалгIайчен мемориале, зIамагIа болча дешархошта экскурси йир

Газданаькъан Ахьмад

проекта чуйоагIаш.

ГалгIай къам мехкадаккхара дагалоаттама мемориала гIишлошка гIола, Наьсарен №16 йолча ишкола зIамагIа долча берашта лаьрхIа экскурси йир. Из яр «Дешархошта - культура» яхача болама юкьерча культуран дешара

«Вай музея кертте латтача Торенаькъан Любас берашта дийцар музей, цун экспонаташ, коллекцеш йовзийташ дола къамаьл, иштта царна йовзийтар музея бокъо. Цул тIехьагIа берашта гойтама залашка экскурси йир, берашта из, дицлург-

доацаш, дег чу дисар», - аьлар «Сердало» газетага мемориала болхлоша.

Ерригроссе «Дешархошта - культура» яха проект лаьрхIа я берашта, кхувш боагIачарна искусство, культура дикагIа йовзаргIолаш. Цун декхар да массе оагIорахьара культуран тIехьален мах бараш царна до-

взийта, иштта уж кхьчарга дIадала юмабар.

Проекта чуйоагIаш, ГалгIайче тайп-тайпара кхетаченаш-экскурсеи, лекцеш, говзанч-хьехамаш, гойтамаш дIахьу. Из бахьан долаш, бераша дикагIа юмаду хьамсарча мехка истори, иштта йовз цун культура, искусство.

«Къулбехьен фордашкара гIибухерча доазонга кхаччалца» яхача темах дийцар республикерча колледжашка

БIарахой Муслим

«Къулбехьен фордашкара гIибухерча доазонга кхаччалца» яхача темах дола «ЛоархIаме къамаьл» хилар Иарпенаькъан Ювсапа цIерагIа

йолча колледжа студенташца. Из хоам тха «Сердало» газетага бир цу моттигерча болхлоша.

«Шоай мехка сий лорадеш, цох доаккхал деш дIачакхбалара хетаяьча урока

тIа дакъа лоацаш хилар студенташ. Цига дийцар Россерча къамаша шоай мохк лорабеш дIахьоча баллах, боккхача мехка, ше вахача моттига накъавоалаш, пайдане волаш вахарах», - йоах тхогарча хоам.

Студенташа чIоагIа раьза болаш дIайихьар из кхетаче, дукха хаттараш дар довза, дашха ловш. Шоаш баха моттиг кхьа а дикагIа тоаяра тIехьа дича пайдане хургда, аьнна, хетарех дийцар къонабараша.

Галгайчен депутат хьежар, Магалбика хоржамий даькъ тла кийчо яьий

Газданаькъан Ахмад

Галгайчен Халкъа Гулла-ма депутат, юкъярлонца бувзам лелабеча, дин гулакхех йолча комитетта доакъашхо Кузнецов Александр ваха хилар, Магалбике хоржамашта кийчо мишта яьй хьяжа. Из хьежар, Росс Президент хоржаш, нах кхадж тасса хьяухаргболча даькъ тла деррига хила дезача тайпара кийчо яьдий.

«Кузнецов Александр хилар Магалбикерча №3 йолча ишкола даькъ тларча кхадж тасса кийчяьча моттиге. №406 йолча хоржамий даькъ тларча кулгалхочунца лалбаканаькъан Аьсетаца из массанахьа хьежар: хоамий стендашка, цагла баглаш, хьабакха могош боацача нах кхадж тасса даяхьа

еза яьшкаш кийча йий, эшар фуд», - аьлар «Сердало» газетага Магалбик-Шахьара администраце зарбан болх лелабераша.

Халкъа депутата иштта кхетаче хилар, Магалбика шахьара доазон тларча хоржамий комиссе кулгалхочунца

Клориганаькъан Мухьмадаца. Цо дийцар цу лоархлемеца политически денга кийчо мишта яьий.

Хоржамаш долча дийнахьа, Галгай мехка цхьа эзар кхо бля тлахьожамхо хургва

Султиганаькъан Йоакъан

Кхадж тоссача дийнахьа, массадолча хоржамий даькъош тла хила тарлуш ва 1,3 эзар тлахьожамхо, уж ба Росийски Федерация президенталла кандидаташта тлехьа кхадж мишта тосс зувргдола политически партера, иштта Росс, Галгайчен хларман палатера а нах, яхаш, дийцар «Сердало» газетага Галгай Республикан зарбан болх лелабераша.

Галгайчен лоамашка корадаьд Дошо Орда хиннача ханара ахча

Газданаькъан Ахмад

Галгайчен Малсаганаькъан Т. Х. церагича Паччахьалкхен мехктохкама музея ганз хьальюзаш, тлакхийтгад Дошо Орда хиннача ханара тамашийна хламаш, уж хланз мах баь варгвоаца музея экспонаташ я.

Цецвоаккхаш йола ганз кораяьй «АСМ Групп» тоабанна чубоагича говзанчашта, кхашкара тохкама балхаш дахьош Тумагла яха архитектурни гишлош йолчара. Из моттиг Галгайчен лоаман даькъ тла я, галгай бляшерен тамашийнача архитектурах ца лоархлаш а я.

«Таханарча денга хьакхьаьча дола, цу ханашка шей оалаш леладаь хинна ахча да Дошо Орда хиннача ханашта чубоагичаш, из я хьалхарча бляшерен эггара низ болаш хинна импери. Цу хана хланзарча Росс а Юхерча Малхбоален а доазон тла дахаш хиннача халкъашта юкьера экономически, культуран бувзамаш леладаь хилара тешал деш да из.

Вай музей кхьабегаш я мехка исторе, культуран тлехьале лораяра, иштта цу тайпарча мах болча хламашца цун ганз хьалйизара. Цудухьа цу тайпарча моттиге кхьабстта лоархлеме берзабу музея болх. Цул совгла, из тлехьален ганз кораяро хьагойт «АСМ Группанна» чубоагича говзанчаша шоай болх лерттла дахьош хилар; исторически Илма, мехктохкам деглабоалабара цар юкьедахьар доккха даькъа хилар», - аьлар

«Сердало» газетага Галгайчен мехктохкама музея кулгалхочо Саганаькъан Мухьмада.

Говзанчашта корадаь цласта пхий, дото цхьайтга шей да Дошо Ордай ханара, цар йоккха терко тлаоз. Уж чубоагичаш да Узбек, Хаджи, Тохтамыш кулгалдеш хиннача ханашта.

Белгалдоаккх, хьалхагла Галгайчен лоамашка корадаьд Султан Мурад III кулгалдеш хиннача ханара шей, из хиннав цихезача Сулейман Великолепни оалачун виий во!

Шей арахийцад 1574-1575 шерашка, из корадир Цхьоре чухьарца лаьтта маьлхара кашамаш цдендеча хана.

Хланз кораяьча ганзо хьагойт, Галгай мехкарча археологически тохкамаша кхьа а кердачунга кхоачавергхилар, вай мехка даяхача ханара довзанза дисараш длахо а доаржадеш.

«Карарча хана, Росс Президент хоржаш длахьош дола хоржамаш члоагла лоархлеме да берригача мехка. Цох тийша да вай мехкара хьал длахо дладахар, паччахьалкхе деглаяр», - аьлар Галгай Республикан Кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмуд-Гаялас, ше мехка хоржамаш дладахьара нах кийча хила безарах дувцаш.

«Вай хьал аттачарех дац. США а цунца барт баь лелача паччахьалкхенаш а шоашта могоар ду; вай мох бохабе, цун низ эшабе герташ. Росси массаза а хиннай политически даькъ тла лоархлеме даькъа длаолацаш, массаза хиннай низ болаш а лоархлеме а. Иштта хила деза вай длахо а», - аьлар Макшарипа Махьмуд-Гаялас.

Карарча хана, избирком ийс доазон тла, 142 хоржамий даькъ тла кийчо еш я, хоржамаш длахьоча дийнахьа кхадж тасса хьабоагича нах дикагла дола хьалаш хилийтара. Керттера болх истебаьннаб ала йиш йолаш ба, 30 эзар совгла болча хоржамхох дола хоамаш нийса а да.

Цхьа эзар ах эзар совгла болча волонтераша новкъостал дергда, Галгай мехка кхадж тасса безарашта, могошал йоацаш, кхадж тоссача моттиге хьабакха йиш йоацаш, цамогаш болча нах.

Наркотик яхача дохьажо доаржадеча зуламах, дувцаргда дешархошта музей

Газданаькъан Ахмад

«Наркотикаш йоаца вахар» яхача темах кьамаьл дергда дешархошка, суртанчий паччахьалкхен музейе, Илдарха-Галий тларча полице болхлоша. Кхетаче даькъа лоацаш хургба шахьара ишколашкара дешархой. «Кхувш латтарашка дувцаргда наркотик яхача дохьажо сага вахар толхадарах, цо нах юкье доаржадеча доккхача зуламах.

Наркотикашта духьала ка-

гирхоша тлом лоаттабергболлаш, цох хьадоала во царна ма дарра довзаргдолаш, лаьдала болхлоша лаьрххла длакхухьаш кхетаченаш я уж», - дийцар «Сердало» газетага музея зарбан болх лелабераша.

Наркотик яхача зуламах кхувш латтараш лорабара тлехьа длакхухьа безаш, лоархлеме болх ба из. Тахан массайолча моттигашка дладувцаш хила деза, цу даьржача воно мел члоагла кагирхой вахар кегаду.

Дикадар наха юкъе доаржадеш

Чахкенакъбан Башира кердача книжках

Гарчакханаъкъбан Сали

Вай республике а цул араха а дика вовзаш ва глорвайна глешлонхо Чахкенакъбан Гаддал-Керман во! Билан. Цо яча глешлонех лаьца аз хьалха массехказа дийцад. Тахан са хьоахабе безам ба кхы клезигагIа лоархIам боаца цун цхьаькха болх. Укх тIехьарча хана, ший тайпан наха карагIдаьнна дика гIулакхаш дIадовзийта гIерташ, кхьаьбег Билана. Масала, цо ший ахчах арадаьккхадар жураналиста Чахкенакъбан Ахьмада Башира «XIX бIаьшерен шоллагIча аханена чудагIаши XX бIаьшере дIадолалуши Нохч-ГIалгIай культуранца хинна-раш» (2019) яха книжка. Цул тIехьагIа йоазанхочун Чахкенакъбан Мурада «Хезар-дайнар» яха беламе йоазош тIадола эрсийи гIалгIайи меттала кхьаст-кхьаста ши книжка арадаьккхар (2023). Укх деношка, Наьсаре кеп а теа, арадаьннад цхьаькха книжка. Цу тIа я, Билана яхачох, Чахкенакъбан Башира вай мохк бохабарца, гIалгIай Сибре бигарца ювзаенна интервью. Билана из лехай ГIалгIай къаман архивни гIулакх леладеча моттигера.

Сурта тIа: хьалхара мугI (аьрдехьара аьттехьа) - Башира воша Гаддал-Мажит, тайпан вежарий Бахьаудина Галаудин, Идриса Мухьмад; шоллагIа мугI - Идриса Саид, Ахьмада Башир, Идрахьмана Мухьмад-Сали.

Бакъда цо из интервьюенна журналист белггала вовза влаштIехьадаьннадац книжка арадаьккхачун.

«Мехка х да хар г а р а цIадахккалца хиннар, бIарчча зама я» яхача кердача книжка тIара лоацца бовза йиш я Ахьмада Башира вахара никъ. ДIахо, зIамига кIаьнк волаш, вай арадахар шийна малагIча кепара дагадоагIа дийцад Башира. Цу тIара цхьадола масалаш дикка теркам тIаозаш да. Халкъа моастагIий ба аьнна Сибре бигача наха шоашта могош дола га доаккхаш хиннад шоаш бахача мехка. ТIавоагIача моастагIчоа духьаллатташ; низ, хьинар, шоай синош кхо-

деш хиннадац цар. Масала, гIалгIаша МагIалбика моастагIа тIаргIертача хана, йиь километр дIаьха ордаьккха хиннад, из 4 метр шера, 4 метр кIоарга хиннад. Из сenna эшаш хиннад вайна хов. Цу чу мехкдаьтIа Ючудетте, хьалсогаш хиннад, цу цIерах чакхйоалалуш хиннаяц, кхыметтел фашистий дикагIйола танкаш. Цул совгIа, гIалгIай къамах вола 12 эзар саг тIем тIа хиннав, вай мехка доазонаш лорадеш. ХIаьта духьала цхьан Брестски крепосте 200 саг хиннав царех.

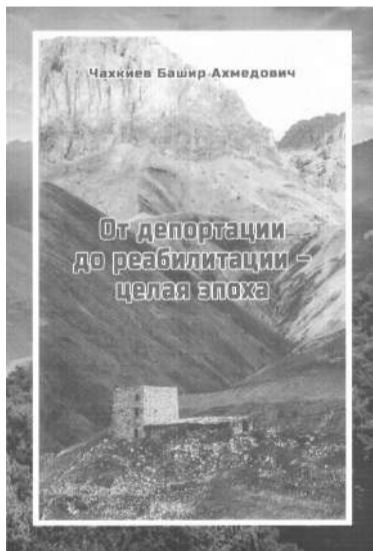
Ший интервьюца Башира дийцад Наьсар-Кертен (цига баьхаб цар дезал) сIгала фашистийи вай лётчи-

кийи тIемаш мишта хулар. Цхьабола советски лётчикаш а бувц цо, царех ва Половинкин, Юдин, Эсамарзанаъкъбан Мовли. ХIанз уж байнача Наьсар-Керте царна дегIа сийленг а да.

Башира даь-да Сослаббек 103 шера ваьхав, из кхелха хиннав вай арадахале массехк бутт хьалха. Цун 8 воIи ши йоIи хиннад. Граждански тIом болча хана, цIагIара цхьацца вахача кхоачам бале а, цу тIем тIа ший 5 воI вахийта хиннав цо. Цун воI Ахьмад (жрналиста да) почтан хьаким хиннав вай мехкахдоахача хана, цунгара дIоагIаш эпсара дIа мишта даьхар а, шоаш ара мишта баьхар а дувц Башира. Уж кхьаьчаб

Алма-Атана юххерча Мичурина цIерагIча юрта, «Веселая жизнь» яхаш колхоз хиннай цига. Из гетгара йIаьхий колхоз хиннай яхаш а хезад сона. Книжка тIа дувц автора вахарах; цо мехка дикагIа лоархIаш йола вуз - МГУ яьккха хиларах; Ерригсоюзни радио, Центральни телевидене корреспондент волаш, болх баь хиларах; цунца шийца а цар дезалца а дувзаденнача кхьдарех. Книжка тIа да, Башир юкъе а волаш, тайпан къонахаша даьха сурташ.

Баркал ала лов из интервью лехача а, кеп теа араьккхача а Гаддал-Керман Билана.

Москверча, Санкт-Петербургерча архиваша ГIалгIайчен исторе оагIонаш хьаелл

Султиганаъкъбан Йоакъап

Карарча хана Москверча, Санкт-Петербургерча архиваша тохамхошта хьалхашка хьаелл, клезига йовзаш йола ГIалгIайчен исторе оагIонаш, яхаш, дийцар «Сердало» газетага мехка министрий кабинетете.

«Москван, Санкт-Петербурга архиваша хьаелла йолаьй ГIалгIайчен йицъенна исторе оагIонаш - «АСМ Групп» говзанчаша XX бIаьшере дIадолалуш

йолча ханашкара итташ исторически гIалай, маьлхарча кашамий сурташ гучадаьхад», - йоах хоамо.

Белгалдаккха дезаш да, советски ханашка цу тайпара хоамаш лаха атта дацар, царна тIакхоачилга а дацар. Хьалхале лелаю технологеш хилар а царца бувзам лелабе таро хилар а бахьан долаш, тахан республикан лоамарча даькъ тIа тамашийна хIамаш гучадоалаш латт. Цар цIаькха а тешал ду, ГIалгIайче халкъа хIамай-культуран йоккха тIехьале йола мохк хилара.

Хиш а шоай цай долаш да:

царна хетадаьча дунен халкъашта юкьерча денга

Гарчакханакъан Сали

Лоамий мехка Іалама хозаленах цаІ я тайп-тайпара хиш. Вай вахара лоархаме дакъа а да из, хІана аьлча хий доацаш хилча, цхьанна хІаманца аьтгув а хилац, ка а ялац. Шоана дагадоагІий хац сона, Селара беркат хьадаккха ваха хиннача Куркъас лаятта бахача наха Іочукхессача кхаь хІамах цаІ хий дар. Жаи гаьнаши Іочукхайсача; тІаккха хий Іочухец цо мехкахошта. Вай зІамигача ПалгІайче доккха а зІамига а хиш да. Къаьстта шера довзачарех да Эса, Палми, Тирк, Шолж, Іарамхи, Наьсар. Царех хІаране ший белгало а я. Масала, Эса шийла да оал. Цох дувцаш, багахбувцама дувцар а да.

Лоамарочо, ше когаш берзан цох сехьавалча, юха тІа а виьрза, аьннад йоах: «Со-м хьасехьаваннавар хьох, хьайна хала деций хьона иштта шийла долаш». Тирк бирса да. Цун из оамал йийцай ший байтаца эрсий гІорваннача поэта Лермонтов Михаила, гІалгІай халкъа поэта Янданакъан Жамалдас. Вай мехкахоцо аьннад:

«Тирк доагІа, лоамашта
юкьегІолла хьувзаш,
Ший чехка талгІеш бердех етташ,
Цкъаза цхьа ашараш лекхаш,
Цкъаза ломо мо цІогІа детташ...»
Шолж тайжа да, Наьсар цІена да.
Озанаькъан Салмана «Наьсар» яхача
байта тІа аьннад:
«...Из духдувла
ХьеІа овла
Ба цун чоагІа беркате.
Могаргдац
Уж хьасташ кьовла,
Цар уж шовдаш совцаде...»

Вешта аьлча, Наьсар хьахул дуккхача хьасташкара хиш влашгІкийте. Іарамхи дега хало да, хІана аьлча хьарам хий яхача дешаех хьахиннай цун цІи. Из цох иштта хІана аьннад ха беама болчо еша еза Малсаганакъан Дошлакьий «Іарамхи» яха поэма.

Царех дуккхачарех наха пайда а баьннаб, тайп-тайпарча ханашка. Масала, зІамигача Наьсар тІа цхьан хана лаяттай ший хин хьайра. Царех цаІ Аьлтий-Юргарча, вож Буро кІалхарча наьха хиннай. Цар кхоабаш, сискал луш баьхаб бІаьш бола нах. Кхьметтел дукха ха йоацаш а тІехьа, Буро кІалхарча хьайро баьккхача жуврах сискал, хьалтІам дика хул оалаш дар, цудухьа кхьча юрташкара нах ухар цига хьажкІа ахьийта. Шолжа чу, со кхувш воагІаш, чкъаьрий даха арабоалар Буро чу баха кагий нах, кара чкъаьрий доаха цхаралаш долаш. Наьсар чу а хиннад, цу юхе бахача наха дийцачох, можамаш яха чкъаьрий. Царех цхьанне дувцаш хеза ва со, хи чу уллача кхеран юхера а кІалхара а дерзанча кулгашца цу тайпара чкъаьрий ше лийцад, яхаш. Геттара боккха пайда боалл хих кхашта. Масала, Алханчуртски канал лаьрххІа цу гІулакха дилла хиннад, гаьнарча 30-ча шерашка дуллача хана. Вайна ховш ма хиллара, тахан а беркат хьадоалаш да из шийх, декъача лаяттай

тІа кхувча ялаташта а, баьцовгІашта а, баьцадарашта а. Хий доацаш хьахила йиш яц цхьаккха га, из доацаш доахалуц цхьаккха дийнат, сага цунца деш дола гІулакхаш-м дийца а варгвац. Кхалнаха барзкъа цунца дутт, кхача цунца кийчбу, бер цунца лувчаду; кулг-юхь дилар, ламаз эцар-м аз дувца а дувцац. Лоацна аьлча, кІезигагІа дале, сага ах вахар хих доалл.

Доккхий хиш хинна ца Іеш, зІамига хиш а да вай мехка. Цхьадараш вІалла дувцаш а хезадац, хІана аьлча уж хьоахадаь моттиг йоацандаь. Дукха ха йоацаш хайра сона, Жоркъа яхаш дола хий Инаркъе долга. Дукха литература, Іилман балхаш, публицистика йийшай аз; бакъда цу хин цІи йоаккхаш хезаяцар хІанз мара. Цу тайпара хий да аьлча ца тешаш, цу юрта кхийнача хьехархочунга хьаьттар аз:

- Жоркъа яхаш хий дий Инаркъе?
- Да, доккха хий дац из, зІамига хий да, - аьлар цо, со цецвоаккхаш. Из хий кхьча наха довзий хьажа лайра сона. Эггара хьалха аз хьаьттар этнограф волча сагага:
- Жоркъа яхаш дош довзий хьона?
- Довзац, - дар сона хезар.
- Хий хезадий хьона из цІи йолаш?
- хьаьттар аз тІаккха.
- Хезадац, - аьлар цо юха а.

ТІаккха аз хьаьттар из цхьан халкъа йоазанхочунга. Шийна хезадац, аьлар цо а. Цул тІехьагІа цох дукха йоккха йоацаш байт язье лайра сона, «Жоркъа» яхаш цІи йолаш. Из язъеш аз сайна хьалхашка оттадаь керттера декхар дар, из хий берашта дІадовзийтар. «Селалад» яхача берий журнала редакце дІаелар аз ювцаш йола байт.

Иштта зІамига хиш да Яндар, Ачалкх, Кен, ГІулой хий, кхьдараш. ЗІамига дале а, наха боккха салоІам, дикахетар хул, царна юхе ха йоаккхаш багІарах, хиво цхьа ший тайпара дІахьу хьа дегІацара кІаьдвалар, саготдеш, цхьан хІаман гІайгІа еш хилар. Къаьстта дукха деа хиш берашта, лувча таро лураш мухха а. Са ханарча берашта дикахетар де воалле, ахкан сайрийна Шолжа тІа дугаргда ала мара дезацар. Цига дугаргдолга хайча, моллагІа болх бе, шоашта боккхагІчар тІадила дек-

хар дизза кхоачашде, раьза хулар уж. Амма цхьа хІама дар, сона а кхьча берашта а вас еш. Бераш лувчача хи чу, магІахьа машенаш юлаш боаккхаш нах хулар. Уж цаІ-ший хинна Іацар, йоккха а зІамига а итташ яр. Хий бІехдора цар, цу тІагІолла лелаш хулар машина даьттай Іатташ. Из бахьан долаш берашта тайп-тайпара лазараш хулар. Хьаттараш яьннача берага:

- Фу даьд хьона? - аьнна хьаьттача, хьахозар дукхагІа йолча хана цаІ дар.

- Шолжа чу лийчавар со, - аргдар цу тайпарча кІаьнка.

Цох ца яздыча Іеваланзар со, 90-ча шерашка айса болх баьча Наьсарен газета оагІонаш тІа. Аз белгалдоаккхар, машинаш йила лаьрххІа моттигаш хьае езаш хилар. Цу хана аз дувцачох фантастика хеташ бар цхьабола нах. Тахан бакъхинна дІаьттад из, хІара юрта хІана яц аьнна, машинаш юлаш моттигаш я. Цхьаяраш, дІакоа а ваха, ше йила йиш йолаш а я царех, нагахьа санна наха юлачох ца ваше. Цу гІулакхо дикка эргаяккхай вай хиний цІенал. Бакъда цхьаболча воча наха кхьбола никъ хержаб хиш бІехде. Цар хин йистощка, цар бердашка Іокхувс нувхаш, кхо, кхьйола зене хІамаш. Сага из хьадарах цецваьле вус, цхьадолча зІамигача хиний бердашка гуш дола сурт зийча. Фу гургья хи чу ца уллаш: машена чархаш, пластиках яь шушаш, каьхаташ, пахашкаш - духхьал кьоарза хул цу тайпара цхьайола моттигаш. Даьлах эхь ца хетар еций йоккха тамаш! Гаьнара хьабаьхкача наха деш дац из, цу юхе бахараша деш да. Нагахьа санна из хІама бераша дойя, боккхагІчар хьехам бала беа царна, цар бІехьаь хин йистощ цІенъе еза, цхьан дийнахьа дІаарабаьнна. Укх деношка Сурхо тІа тиллача тІаьх сехьавоалаш, аз зийрал дукха нувхаш чуьада аьли. Хьалха хий лийннад цу чу, хІанз лекъад. ХІаьта а догІа дийлхача цу ор чу хий отт, тІаккха хІана бІехду из аьли? Цох кхеташ вац со. Цунна гаьна доацаш да юртара керттера маьждиг а, цун сий даь а, из аьли цІена лоаттаде мегаций, нагахьа санна бІехденна хилча, цІенде мегаций? Дукха ха йоацаш, арабаь-

нна Шолжа бердаш цІендеш нах лийннаб, итташ галеш нувхаш гуль-ьяь, яхаш, хоам бора газеташ тІа. Дикахетар хилар сона а дуккхача вай мехкахошта а, цу тайпара Іалама уйла йолаш бола нах вайна юкье хиларах. Бакъда геттара дика хургдар уж хи йистощ бІехьерий а цу тайпара уйла хуларе, уж моттигаш бІех ца е цар нигат доре.

Хиш дувца волавеннаволаш, царех эрсий меттала малагІа цІераш йоах хьоахаде ловра сона, хІана аьлча дуккха нах ба вайна юкье, уж цайовзаш а. Тирк яха хий Терек да. ПалгІай меттала из яздыча хана, цунна юкье й яха алап оттаде дезац, орфографе дошлорга тІа из доацаш яздыад дувца дош. Тийрк аьнна яздар харцахьа да. Цу дешах хьахинна тайпан цІи а харцахьа язъеш нийслу цхьаболча вай мехкахоша. Цхьан книжка тІара дийшар аз, Тиркканакъан аьнна. Из нийса дац, из тайпан цІи язью Тирканакъан аьле. Ишколе 8-ча классе Юмаеш я лакхе хьоахьяь Озанаькъан Салмана «Наьсар» яха байт. Дешархошка хьаьттача, цох эрсий меттала фу оал ховш саг хилац. Наьсарах эрсий меттала Назранка оал. Эса яха дош гІалгІа меттала массехк тайпара язду цхьаболча наха. Цкъа Эс, тІаккха Эсса, кхоалагІчар Эса язду. НийсагІа да тІехьардар. Цунца сс яха ши алап яздыара бахьан да, эрсий меттала Асса цох оалаш хилар. Эрсий меттала шозза дале а из алап, гІалгІай меттала цаІ мара дагІац. Сурхо тІа а Экажкьонгий-Юрта а да Кен яха хий. Цхьачар Кенч оал цох, бакъда СулеймановгІар Ахьмада ший топониме тІа цох Кен аьннад. Эрсий а ПалгІай а меттала цхьатарра язью цун цІи. ГІалми эрсий меттала Камбилеевка да, иштта кхы дІахо а.

Хиш - уж духхьал Іалама хозал хинна Іац, царех тийша я вай унахцІено а. Хьалдетташ долча ЮНИСЕФа арахийчача цхьан каьхата тІара дийшар аз:

«Могашал лораяц цІагІа-ара,
Алхха цІенача хиво мара».

Цудухьа вай мехкахошка ала лов сона, хиш цІена лоаттадарца, вай лораю воай а воашта безарий а могашал. Из диц ца деш хила.

Хоза баъ болх

Къаман суртанчий кхолламаш дувца книжка

Гарчакханакъан Сали

Дукха ха йоацаш кепа а тепа, арадаьннад вай къаман къаьнача а къонача а суртанчий, скульпторий кхолламаш дувца, хозача сурташца кечдаь «ГалгГай сурташ кхоллара говзал» яха книжка. Эггара хьалхарча вай суртанчашкара болабена, таханарча денга кхаччалца цар хьабена никъ бовза йиш я из дешачар. Книжка дийкъа да массехк доккхача дакъа. Царех да «Блаьшерений Иаьдалаши галгГай культуран юхьиги», «Кулга говзалца кхоллача галгГай искусствон къаман Иаьдалаш», «Сурташ кхоллар хьадодалар», «Повнаш кхоллара галгГай говзал», «Кердадар юкъеденача галгГай суртанчий кхолламаш», «Графикан говзанчаш», «Къонача суртанчий кхолламаш», кхьадараш. Книжка а музея 30 шу дызарах а дувцаш да, сурташ

кхолларий ГалгГай паччахьалкхен музея кулгалхочо Тпумхой Любас дешхьалхенна меттел даь йоазув.

Кердача книжка дозвийт вай къаман ширача пхьараша кхелла дошо-дото хламаш, къаман барзкъа, пхьеглаш, глалаш; хьалхара суртанчаш Иоахарганакъан Хьажбикар, Доврбиканакъан Паьза-Махьмад. Го йиш я цар шоай сурташ а цар кхелла дола тайп-тайпара чулоацм бола балхаш а.

Къаьстта белгалбаха лов, халкъа кхоллам длахо а биц ца болияташ, шоай кулгалца тамашийна хозал хьакхоллаш хинна а тахан хьакхоллаш хьабоагЛа а нах. Царех ба къаман гахьар глалаша истингаш хьакхоллаш бола кхалнах, дахчах хламаш хьаеш бола нах. Цу оаглонца къахьегаш хинна-рех вар глорваьнна республике вовзаш хинна Озанаькъан Накир. Моллагча дах-

чан юкках а саг цецваллал йола хозал кхолла ховш вар из. Иштта цу лостамагЛа къахьегаш хьавоагЛа карарча хана Пхьиденакъан Адам, кхьбараш.

Къаман говза скульптор ва, аьнна, майрра белгалвакка мегаргволаш вар Маменаькъан Руслан, са ханарча а тахан Шолж-Гпалий гЛа бахача а наха дика довз, Сийлахь-боккхача Даьймехка гЛема хана цлрашта дукхьала къовсам лоаттабьача наха хетадаь цо даь сийленг. Из нохчий республикан столицерча Заводской кхале латт. Цунга а хьажа таро я книжка дешачар.

Йоккха моттиг длаоац книжка гЛа кердача новкъа баьнна, дуккха эргалонаш шоай кхолламашта юкъекхувлаш хьабаьхкача, цлхезача суртанчий вахарах, цар кхеллача балхех лаьца даьча йоазоша а цар сурташа а. Царна юкъе а эггара хьалха цлраш яха мегаргьарех ба Поаланкой

Мурад, Аькхенаькъан Хасолта, Эсамарзанакъан Заьлмаха, Имагожанакъан Хож-Ахьмад, Овшанакъан Ийса, Барханой Ийса, Дахкилганакъан Бек-хан, кхьбараш.

Цхьабола вай къаман суртанчаш ба, духхьал басарашца къахьийга ца леш, графика оалача даькъе шоай говзал гойташ. Цкъа Доврбиканакъан Башира пхьоалле чуваха ваглаш, цо сонa гойтар цу лостамагЛа ше кхеллача балхий альбом. Наьсарен кхале цлхеза мел волча сага сурташ дийхкадар цо къоаламцеи шакъацеи, царех цхьадарашта аз кепа тепа цу хана се болх беш хиннача Наьсарен газета оаглонаш гЛа. Цул совгЛа, цо ишкочерча музейна совглата деннадар «Сурхо гЛара хьайра» яха сурт. Къаьнара хьайра даяьккхай, бакъда из бларга ца яйначарна Башира сурто дозвийт из мишта хиннай. Графикаца къахьегаш ба Имагожанакъан Х-А., Блазенаькъан З., кхьбараш.

Иштта йоккха моттиг длаоац книжка гЛа къонача суртанчаша а, царна юкъе ба Гудантанакъан Дукхеш, Цхьорой Аюп, Даканакъан Къаьдар, Пхьаранакъан Иалихан, Доврбиканакъан Иашат, Доврбиканакъан Роза, Малсаганакъан Тархани Любаи, Марганакъан Муса, Оздой Дауд, и. кх. дЛ.

Книжка цхьатарра дезалургда аьнна хет тайп-тайпара ханаш йолча наха, хЛана аьлча массанена корадергда цу гЛара шоашта гарга а хьамсара а дола йоазош а сурташ а. Книжка арадаьннад Дона-гЛарча-Ростове, «Бибоп» яхача кепайоазон моттиге.

Гландаши лампаш хинна лац уж

Шахьарий моттигаш тоаеш латт

Султиганакъан Йоакъап

Дега боккха тоам хулаш, хоза хет гонахьа дегЛа хоза гландаш, лампаш, кхуркхолгаш, тайп-тайпара зизаш, керда длаегЛа гаьнаш зувш. Къаман беркатеча проекташка глалла боккха, хоза болх ба вай республикерча шахьарий куц тоадеш длаьхош латтар. ХЛара сага лов, ше вахача моттигах доаккхал де, цун хозаленаш хестае. Уж деррига хламаш лорадеш, хам беш баха лов наха. Цигара дладолалу-кх из Даьхе яхача деша доккха, кЛорга маЛан. Ше вахача мехка, къаман дуккха дикаш де ловш хиларо хьагойт сага Даьхенцара безам. Цудухьа ала лов, тахан Наьсаре, Магасе, МагЛалбике, Илдарха-Гпалий гЛа, Шолжа-Шахьаре вайна гуш долча беркатеча хувцамий хам а мах а баь варгвац! Вайна гу, хьалха хинначунна тара йоаца дуккха моттигаш.

Керда аллеяш, сквераш, глалшой наькъаш, лампаш, наха салоЛаш Юхайша ха яккха лаьрххЛа тоаяь моттигаш бларгайяча, дийца варгвоацаш, йоккха гЛозал йосс дег чу. 2025-ча шера тоае езаца моттигий къоастам беш, хоржамаш длаьхьоргда кастта бахархошца. Шахьара куц тоадара гЛехьа кхеллача федеральни программа гЛолла длаьхош йола

шахьаре беркате хувцамаш юкъедоаладеш йола яхьаш 2030-ча шерга кхаччалца длаьхьа соцам баьб РФ Президента Путин Владимира. Мекъал юстарьяьккха, цу тайпарча беркатеча гЛулакха юкъе дакъа лоацаш хила деза вай дерригаш, хЛана аьлча вайна хьакхоллаш хЛана ма дий из! Таханара хоржамаш - вай Даьхен кхоанара куц! Кхоачашгьяьча проекташка хьажа эттача, уж тахан глалдугаш я.

Шахьара урамашка гЛолла лелаш, тахан вай зув, цхьан хана теркал ца еш, яьда моттигаш тахан, Юхайна, цленача феца садоахаш вагЛа, салаЛа оттадаь гландаш долаш, бера ловза доазош къоастадаь, лакха, хоза лампаш егЛа тоаяьлга. ЮхегЛолла гЛехваьнна длаваха ца могаш, цу хозалца ший дог хьаста ловш Юхов саг, уйла ю, цхьан хана йоархЛех йикъа лаьтта моттиг я-кх ер аьле... Боккха лерхЛам болаш болх ба цу мугЛаре тахан вай мехка длаьхош латтар. Наьха уйла, нигат, лерхЛамаш хийцад цу гЛулакхо. Селхан цлагЛа чубаьхка нах, тахан цу хозача моттигашца дог ловзаш, шоай берригача дезалца хьа а баьхке, ха яххалца салоЛаш хул цига. Дийца ца валлал йоккха гЛозал я уж моттигаш къаьстта берашта.

ХЛара денна хулаш дола иштта беркате хувцамаш зувш болча кагирхой

а безам хул тайп-тайпара керда, мехка эшаш йола проекташ кхолла. ЧлоагЛа лоархЛаме да иштта болх длаьхош бахархоштей хьакимаштеи юкъе бувзам хилар. ВЛаший бувзам болаш длаьхош бола моллагЛа болх, дуккха беркатегЛа хул

гЛехьагЛа. Шийна гЛехьа хозалар йитар, эггара доккхагЛа долча дикаех да! Мехкахошта, Даьхенна даь дикаш лар хадаш хилац, уж дах шергара шу мел доал члоагЛагЛа лерхЛам беш, доаккхал деш. Эздийча сага оамал я, шийна гЛехьа наха пайда-

не хургдар дитар. Вай республикерча шахьарашка кЛезига яц бахархошта езаеннарех йола, хьаьший бларг гЛотташ йола моттигаш. Кхы а тоалуш, эргадоаккхаш длаьхьоргда из гЛулакх длахо. ХЛара керда моттиг хьайийллага, вай теркалду, из хьаййизза боккхийбараш, кагирхой, бераш цига ха длаьхьа гуллуш хилар.

Духхьал гландаши, лампаш, бордюраши, кЛалха тепа плиткаш ияц вай ювцараш, хЛара денна тоалуш, шерлуш, бахархой, хьатлаухача хьаьший безам гЛозаш латта мохк ба вай бувцар... Цу моттигаша хьагойт-кх вай оамал, ладат, лерхЛамаш, уйлаш. Ший Даьхен моттигаш тоаяра гЛехьа дакъа лоацаш хилар, цхьацца керда проекташ вЛашагЛйохкар - боккха, лоархЛаме болх ба. ВЛалла хало а йоацаш, из дика хЛана хьаллаца йиш йолаш ва-кх вайх моллагЛвар. Масала, ше вахача шахьаре массехк керда га длайогЛар, къахьегама шоаттанна юкъе дакъа лацар, ше вахача доазон моттигашка бларг локхаш, уж лораеш хилар вайх моллагЛчунна дЛатокхалургдола декхар да. ТЛаккха майрра ала йиш я вай, цхьа илии дагалаьца, «шахьар сагаца бувзам болаш я», аьнна. Вай дешаш, болх беш, дахаш, салоЛаш йола моттиг длатлаьхьежача, вайна из езилга, цун хам белга, доаккхал делга хоалуш хила деза!

Хьунашка зуламхоша яь кийленаш гучаяьхар

Султиганаяькъан Йоакъап

Наьсарен кхален хьунашка, Талама министрствон болхлоша массехк зуламхоша чарахьал де яь хинна кийленаш белгалйир, шоаш доазон тIа хьожаш болча хана, цул тIехьагIа уж дIаяьхар, яхаш, хоам бу «Сердало» газетага мехка Талам лорадеча боахамо.

«Малав ца ховча сага «акха хьакхарч лувчаш» йолча моттиге дика кийле яьяр. Хетаргахьа, уж акха хьакхарч йоае кийчвеннавар из. Кхы а цу моттиге зуламхоша, гавн тIа хьалтабарголаш, кIалха лагIа а кийчдаьдар», - йоах хоамо.

ДIадахача 2023 шера, цу тайпара яь хинна 15 кийле йоахь дIаяькхар. Иштта, белгалду говзанчаша, уж йола моттигаш кIезигагIа хулаш йоагIа, зуламхошца кьовсам лоаттаро пайда бахьаш хилар гуш да.

РСХЦ филиало дикагIа дола ги дIаде гIо ду ахархошта

Коазой Мадина

Ялат дIадувш йола ха хьатIаотташ лагтарга хьежжа, ахархошта эшаш дола новкьостал деш я Россельхозцентр. ДIаде дикагIа дола ялат хор-

жаш, боккха болх дIахьош я из.

«Сердало» газетага из хоам бир цигарча болхлоша. Цена, тIаьда доацаш, дикка хьатIадоалаш дола ялат да хоржар.

1000 тайпара ги хьайце, дIахьош ба из болх. 430 тонн дIадувш дола ялат да хьатIадалара миштад тахка дезар. «ГУП «Магас» яхача моттига дIачубеннаб мукх - 50 тонн, ГУП «Оскананаяькъан» -

мукх «Ассоль» 1РС 200 тонн, ГУП «Илдарха-Гала» - мукх «Ассоль» 1РС 40 тонн, бIаьсти дIабув мукх «Вакула» 2РС 40 тонн, СПРК «Ама» - мукх «Богатырь» ЭС 100 тонн», - дийцар тхога республикерча РСХЦ.

Доахан леладерашка хоам баьб, кхашка молхаш тега хиларах

Султиганаяькъан Йоакъап

«Сердало» газетага.

ПалгIайчен доахан леладерашта хьалхадаьккхад, кхашка дукха дехкий даьржа хилар бахьан долаш, уж доадара йола молхаш тохаш хиларах, яхаш, дувц

«Республикан Шолжа, МагIалбика кхалений бахархошта хьалхадоаккх, дехкий а иштта кхыдола дийна-таш а кхашка хиларах, молхаш тохаш я. Дехар ду, коа

тIара хьайбаш леладерашка, кастлуш, нийсагIа аьлча шин кIира, доахан кхай тIа хьатIацадалийтар, молхаш тоха кийчбеннаб цигарча боахамий болхлош», - йоах хоамо.

БIаьсти хьайоалача хана,

тайп-тайпара дехкий дарж кхашка, цар дIадийнача ялата зе ду. Цудухьа бе-бе химически молхаш тох кхай тIа, хьахургоболча хьувкъама зе дергдоацаш. Цо новкьостал ду царца кьовсам лоаттабара.

Полицейски бехктокхаме озаргва, харцо ювцарах

Султиганаяькъан Йоакъап

СК тохкамхоша уголовни гIулакх хьадийллад полице болхлочоа, ший балха тIа кхоачамбоацараш нийсдалийтарах, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ГIалгIай Республике гIолла йолча Россее тохкама комитете.

«Полице болхлочоа духьала уголовни гIулакх хьадийллад ГIалгIай Республике гIолла йолча Россее УФСБ хьем боацаш лахара болх дIахьош йолча материалах. Тохкам беш болча Iаьдала болхлоша яхачох, 2022 шера зулам даь моттиг гучаяьккхай аьнна, ший балха тIара хьокхамаш лакхдара, хьаделланза долча шин уголовни гIулакхах протокол оттадаьд; бехкебараш шоаш хьатIабаькка хиннаб, аьнна. Зуламхой цIераш, шийгара дага а еха, IотIаяьзьяьй», - йоах хоамо.

Бокьонаш лораераш из деррига гIулакх тохкаш ба.

сердало

Учредители:
Правительство
Республики Ингушетия и
ГАУ «Общенациональная
газета «Сердало»

Главный редактор:
Курскиева Х.А.

Адрес Правительства РИ:
360001, г. Магас,
пр. И. Зязикова, 12.

Адрес редакции и издателя:
Республика Ингушетия,
386101, г. Назрань,
Тер. Центральный округ
пр. И.Базоркина, 60.
Тел.: 8 (8734) 77-11-84
Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована
Управлением Росохранкультуры
по ЮФО.
Рег. номер ПИ № ФС 10-6526
от 5 марта 2007 г.

E-mail: serdalo@yandex.ru
Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены
в компьютерном центре
издательства газеты «Сердало».

Время подписания номера
по графику в печать:
13 марта 2024 г.
Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не
совпадать с позицией редакции.
При перепечатке
ссылка на газету обязательна.
Письма, рукописи, фотографии,
рисунки не рецензируются и не
возвращаются.
Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве
«Южный регион»,
с готовых диапозитивов
Адрес: 357600, Ставропольский край,
г. Ессентуки, ул. Никольская, 5.
Заказ № 1435 Тираж: 2000 экз.

ГалгIай мехка ялх шера 11% хоржамхой тIакхийтIаб

Султиганакъан Йоакъап

ГалгIайчен хоржамхой ялх шера 11% дукхагIа хиннаб; уж ба, 2024 шера наджгоанцхой бетта цъьоалагIа денга кхоачаш, 246 177 саг, яхаш, дийцар ший телеграм-каналага ГIолла ГалгIай Республикан Кулгалхоcho Келаматанакъан Махъмуд-Иаълас, Росийски Федерацие Президент хоржаш хилар исторически лоархIаме долга белгал а деш.

«Массеж ди кхы даълча, вайна хьалхашка отт лоархIаме декхар. ХIаравар хьава веза кхадж тоссача дакъ тIа, эггара чIоагIагIа наха лоархIаш волча, тешамерIа волча кандидата тIехьа ший оаз дIаялара», - аьлар Макшарипа Махъмуд-Иаълас. Республикан Кулгалхоcho иштта белгалдир, ГалгIай мехка хоржамашта яь кийчо, хоржамий законо дIадеххача беса хилар.

Вай спортсменаша Селашкахьа хьалхале къайсача а чемпионате а 12 майдилг яьккхар

Гьегенакъан Мартина

ГалгIайчен спортсменаша 12 майдилг яьккхар (ММА) вIашагIийнача латара къовсамашка, Къилбаседа Кавказа федеральни дакъ тIа дIахьош хиннача Хьалхале Йоаккхача а Чемпионате а, яхаш, хоам бу «Сердало» газетага ГалгIай Республикан

спорта, физически культуран министерстве.

«Тушолла бетта 4-ча денгара 6-ча денга кхаччалца, Селий шахьаре Каспийске яхьевалар Къилбаседа Кавказа тайп-тайпарча моттигашкара 200 спортсмен.

Шоашца къовсабеннараш толашагIбараш бар аьнна доа-

цаш, ГалгIайчен спортсменаша хьалхара моттиг яьккхар. Цига котбаьннарашта юкье хилар 93 кг дозал дола Малсаганакъан Мухьмад, Хамхой Адам (52 кг), Хьулахой Юсуф (66 кг).

Дото совIаташ даьхар Куштанакъан Адама (61кг), Дзейтанакъан Апте (93 кг), Кхиренакъан Кхире (66 кг).

Патанакъан Заура,

Чимхьилганакъан Улана (61 кг), Иленакъан Ясира (70 кг), Эккажанакъан Жабраила (77 кг), Дудургов Рамазана (77 кг), Иленакъан Аюпа (52 кг) кхоалагIа моттигаш яьхар», - йоах хоамо.

Белгалду, майтсела бутт чакхбоалаш, дошо майдилгаш яьхараш Россие Нижни Новгороде гIоргба, яхьашка дакъа лаца.

ОБЪЯВЛЕНИЯ

Минимущество Ингушетии информирует о возможности предоставления на праве аренды земельного участка общей площадью 136 060 кв.м., расположенного по адресу: Российская Федерация, Республика Ингушетия, г. Назрань, категория земель: земли населенных пунктов, кадастровый номер: 06:05:0000000:682, для ведения крестьянского (фермерского) хозяйства.

Заявления принимаются по адресу: 386101, Республика Ингушетия, г. Назрань, ЦАО, проспект Базоркина, 70, этаж 2, контактный телефон: 8(8734) 77-11-30.

Способ подачи заявлений: в виде бумажного документа непосредственно при личном обращении или в виде бумажного документа посредством почтового отправления.

Дата начала приема заявлений - 15.03.2024 г. 09:00

Дата окончания приема заявлений - 15.04.2024 г. 18:00

Утерянный аттестат серии №394137, выданный СОШ №1 с. п. Аршты в 1986 г. на имя Чайка Владимира Александровича, считать недействительным.

Дешархой кхетаче хилар, цIихезача спортсменашца

Гьегенакъан Мартина

Илдарха-ГIалий тIарча № 3 йолча ишкола дешархошца, кхетаче дIайихьар цIихезача спортсменаша. Еригача Россие къамашта юкьерча кагирхой союза доакъашхой бар из гIулакх вIашагIделлараш.

«Сердало» газетага из хоам бир кхетаче дIахьош хиннараша.

«Бокса федерациена хьалхалатта Пазгиренакъан Ахьмад, олимпийски чемпион вола Чакхенакъан Рахьим, боксёр Хамхой Элберд юкье болаш йола

кхетаче кхувш латгарашца дIаяхьара бахьан, спортацара бувзам чIоагIбара уж тIахьехар дар.

Пазгиренакъан Ахьмада дешархошта дийцар, наркотик яхача дохьажо дегIа деча зуламах, вахар толхадарах. Нийсача, пайдане хургдолча хIаман

тIехьа хилар - из да сага вахар тоадергдар! Вахаре царна накъадаргдарех дийцар спортсменаша», - йоах тхогарча хоамо.

Чакхенакъан Рахьимацара кхетаченаш, дешархоша боккха пайда эцаш, чакхийоал массахана, цунцарча къамаша дог ураоттаду цар.